

San. Com. I. 1 (91)

BULLARIUM

ROMANUM

P.P. I. M.

BULLARUM
DIPLOMATUM ET PRIVILEGIORUM
SANCTORUM ROMANORUM PONTIFICUM
TAURINENSIS EDITIO

LOCUPLETIOR FACTA

COLLECTIONE NOVISSIMA PLURIUM BREVIUM, EPISTOLARUM, DECRETORUM ACTORUMQUE S. SEDIS

A S. LEONE MAGNO USQUE AD PRAESENS

CURA ET STUDIO

COLLEGII ADLECTI ROMAE VIRORUM S. THEOLOGIAE ET Ss. CANONUM PERITORUM

QUAM

SS. D. N. PIUS PAPA IX

APOSTOLICA BENEDICTIONE EREXIT.

TOMUS XI

A CLEMENTE VIII (ab. an. MDCIII) AD PAULUM V (MDCXI).

AUGUSTAE TAURINORUM
A. VECCO ET SOCIIS EDITORIBUS
SUCCESS. SEBASTIANI FRANCO ET FILIORUM
M DCCC LXVII.

LECTORI BENEVOLO

EDITORES TAURINENSES

S.

Ingens quidem labor fuit et nimiae sollicitudinis perpetuus angor, quo novae nostri *Magni Bullarii Romani* editionis Tomum Undecimum praefinito tempore proferremus in lucem. Centum vix dies ad octingentas fere duabus singulas columnis constantes in 4° maximo paginas parandas, typis componendas, emendandas, ac demum ultima manu perfectas praelo committendas! Ast nunc laetamur summo opere datam lectoribus fidem, opitulante Deo, soluisse; et quod pluris est, nos ipsos iam posse in tanta totius Orbis Christiani nunquam audita prius prae OCTODECIES CENTENNALI celebritate BEATISSIMI PETRI et ROMANAE SEDIS divo illius sanguine consecratae laetitia gestiente novum hunc operis nostri fructum ROMAM deferre, illum ad pedes Summi Apostolorum Principis in D. N. itemque Patris ac Protectoris peramantissimi PII PP. IX persona iugiter viventis, universamque per orbem Ecclesiam perpetuo regentis, humillimis obsequiis et maximo cum gaudio deposituros. Ex qua nova quaedam animis nostris serena atque secura spes affulget, magnum coeptum nostrum, APOSTOLICA BENEDICTIONE iterum iterumque roboratum, ad finem usque bene feliciterque nobis cessurum.

Continet porro Tomus iste Undecimus, quem tibi, Benigne Lector.

multis laboribus et impensis paravimus, omnia admissim (paucis exceptis in Tomo nostro Decimo antea relatis, itemque additis paucis e sequenti Mainardianae volumine desumptis et huc descriptis) Acta Pontificia quae in Tomi v Parte III principis editionis Romanae primum Cocquelinio curante recensita fuere: nempe Clementis VIII Constitutiones annis datas XII, XIII et XIV pontificatus illius, deinde brevem ex integro pontificatum Leonis XI, ac demum sex annos priores pontificatus Pauli V usque ad annum nostrae salutis MDCXI; cuius continuationem usque ad finem una cum toto pontificatu Gregorii XV in Tomo Duodecimo proxime evulgando dabimus, quo primus quadrans saeculi XVII feliciter exactus erit.

Praestantiam, auctoritatem, sapientiam tot Summorum Pontificum, supremorum Orbis Christiani in omni fere re legumlatorum, quorum Decreta hisce voluminibus deinceps recensentur, quid loquimur, quod iam non saepe saepius proloquuti sumus, cunctique per orbem omnes fateantur? Superfluum sane foret nostris extollere laudibus quod se ipso toto laudibus nostris excellit: quodque nos decet potius vereri et silentio discere, quam verbis prosequi et iudicare. De chartae etiam typorumque nitore et elegantia, ceterisque, quae eodem pertinent, huius nostrae editionis dotibus admonere te supervacuum arbitramur, quum tute ipse, quid rei sit, cognoscere possis. Unum hoc secure profiteamur, quoad istas quoque attinet partes, hunc Tomum nil ceteris, qui illum tempore praecesserunt, minus valere: quin et plerisque eorum etiam praestare fortasse reperies. Quantas denique curas posuimus, ut hanc nostram a plurimis librariorum mendis, quae viri docti in editione Romana aegre ferunt et iure queruntur, servaremus immunem, satis superque tibi dicet huc proxime adiectus plus quam sexcentarum emendationum catalogus quas circa adhibuimus. Sed huius ipsius catalogi edendi causas, quatenam nos moverint, non abs re erit paucis explicare. Etsi enim Mainardianum Opus corrigere in praegressis quoque voluminibus non desivimus unquam; attamen a nobis adhibitarum emendationum indicem retexere et coram ponere non antea cogitavimus.

Ne quis vero existimet, non iuste, inanis cuiusdam gloriolae nos movisse cupidinem ut hoc faceremus; quin et in hac serie nostrarum emendationum retexenda non una tantum vice nos miserè deceptos fuisse ingenue sumus confessi, neque illos casus, uti facile potuissemus, silentio dissimulavimus. Nec sola quidem nos movit contentio demonstrandi et veluti ante omnium oculos ponendi quot numeris haec nostra editio Romanam excellat; quamquam et in hac parte si quid modicum post tot curas impensas gloriaremur, aequus et sapiens quisque nobis minime invideret. At graviora momenta quam ista nobis cordi fuerunt.

Primum, quam difficile sit alienorum codicum correctoris officium, quantisque plenum periculis non ignorabamus, atque ante animum nostrum versabantur continuo insignis Epistolarum RR. PP. editoris Petri Coustant verba scitissima, qui cardinalem Carafam plurimum laudans eo quod Acta Pontificia, uti repererat in codicibus, summa exscripserit fide, *probe cautus nihil addere de suo, nihil rescare*, subiungit: « contra quam nonnullis mos est, qui, si vitiosa » quaedam et a grammaticae legibus aliena offendunt, haec ita plerumque sanant, ut novo sauciata ulcere reddant insanabilia. Quod non eo dictum velimus ut eorum culpemus institutum, qui certas » criticae leges secuti, diuturnoque veterum codicum usu edocti, » maculas a monumentis antiquorum eluunt, *et labore suo laborem » minuunt studiosorum*. De his loquor unis qui veterum aut sententias » aut verba, si vel mendosa sunt vel esse putant, aut etiam non » intelligunt, statim arbitrato suo mutare, circumcidere, immo et » absonis etiam glossulis illustrare, verius dixerim obscurare religioni non habent » (1). Itaque dum *labore nostro laborem minuere studiosorum* unice intendebamus, nil tamen *arbitrato nostro aut mutare aut circumcidere aut interiectis glossulis illustrare vel obscurare voluimus*; sed plerumque, lectione Mainardiana intacta, nostras emendationes modeste ad modum coniecturarum in notulis ad oram paginae proposuimus: quod si aliquando evidentia ducti aliquid in

(1) In Praef. ad *Epistolas Romanorum Pontificum*, num. 176, pag. cxi.

ipso textu mutavimus, lectionem Mainardianam vicissim ad oram paginae in notulis summa exscripsimus fide, ut de apicibus Romanae editionis nil decideret, et lector ipse inter duas lectiones veluti constitutus, quaenam illarum arrideret magis, arbiter foret. Quibus rebus sic stantibus, iam opus erat utramque in indicem referre et alteram alteri mutuo e regione in conspectu ponere.

Dein id etiam facere operae precium fore censuimus, ut nostram saltem in perquirendis, pensandisque Pontificiis Constitutionibus quam maximam diligentiam, studiumque assiduum testaremur: *diligentia* enim amorem significat, et studium quod alicui rei vel personae impenditur interius animi obsequium demonstrat. Porro amore et obsequio maximo Summorum Pontificum acta et decreta nos prosequi neminem latere hoc erat in votis.

Insuper ipsis quoque lectoribus quam magna fidelitate munus nostrum erga ipsos adimplere curamus apertius significare aliquando debuimus.

Demum et illorum quoque commoditati prospicere voluimus aliquantum, qui editionem Mainardianam aere multo comparatam possident; nam huius nostrarum emendationum aut variarum lectionum Indicis ope, pluribus fortasse poterunt mendis exemplar *Magni Bullarii Romani* quod in usu habent expurgare.

At vero nos ipsos potuisse tam longam asperamque viam inoffenso omnino pede decurrere sperabit nemo, ipsique minime contendemus; eo magis quod aliquando alienis erroribus corrigendis intenti, nostros, ut assolet, non satis cavebamus. Sed quae nobis opere finito occurrere potuerunt, ingenue saltem ad calcem huius voluminis lectori indicabimus, ne ipsi molestiam aut negotium facessant, qui ceterum et alia, quae nos forsitan effugerunt, ipse per se corrigere scite ac benevole sataget.

Quod iam in Tomo Nono et Decimo praestare curavimus, Bullas omnes ordine chronologico accuratissime, quantum fieri potuit, disposuimus, pluribus, in Mainardiana editione huc illucque vagantibus, in suas sedes translatis; nam experimento constat ad Pontificia diplomata commodius in *Bullario* perquirenda faciliusque reperienda

hunce ordinem plurimum conferre. Quapropter et huic volumini Tabula praefixa est in qua *vetus* Romanae editionis ordo *novusque* Taurinensis, alter alteri collatus, illico conspiciatur. Sed quia nimis recedere ab ordine editionis illius, quae hucusque principatum tenet, verebatur, ideo *Indiculum* etiam apposuimus chronologice digestum omnium Constitutionum quae in hoc Tomo nostro Undecimo vel prioribus adiectae vel posterioribus insertae extra ordinem vagentur.

Novis huiusmodi curis, quo haec nostra editio absolutior evadat, nos minime abstinere cernis, Benevole Lector. Precamur ut tu quoque velis votis studiisque nostris opere et favore obsecundare: nosque apud D. O. M. a quo bona cuncta procedunt semper habeas commendatos. Vale.

Augustae Taurinorum xv kalendas Iulii an MDCCLXVII.

A. VECCO ET SOCIJ

successores Sebastiani Franco et Filiorum.

TABULA

Quae novum ordinem refert, quo chronologice dispositae sunt Pontificiae Constitutiones in Editione Taurinensi, collatum cum veteri ordine Romanae Editionis Hieronymi Mainardi.

Edit. Taur. Tom. XI	Edit. Rom. Tom. v, part. III	Edit. Taur. Tom. XI	Edit. Rom. Tom. v, part. III
CLEMENS VIII.			
1603	CCCX Dominici gregis.	1604	CCCL Quoniam nemo. . . . .
"	CCCXI Cum, sicut ad nos.	"	CCCLI Cum, sicut nobis. . . . .
"	CCCXII Quaecumque a RR. PP.	"	CCCLII Exigunt. . . . .
"	CCCXIII Cupientes commoditati.	"	CCCLIII Alias pro parte. . . . .
"	CCCXIV Ex iniuncto nobis.	"	CCCLIV Postulat a nobis. . . . .
"	CCCXV Decet R. Pontif. in his.	"	CCCLV Maiestatis tuae nomine. . . . .
"	CCCXVI Decet R. Pontif. in his.	"	CCCLVI Quoniam nostro. . . . .
"	CCCXVII Cum, sicut accepimus.	"	CCCLVII Pastoralis officii ratio. . . . .
"	CCCXVIII Pastoralis nostri muneris.	"	CCCLVIII Quoniam nostro. . . . .
"	CCCXIX Expositum nobis.	"	CCCLIX Decet R. Pontif. ea quae. . . . .
"	CCCXX Quoniam ad institutam.	"	CCCLX Quoniam nostro. . . . .
"	CCCXXI Decet R. Pontif. ea quae.	"	CCCLXI Quoniam nemo. . . . .
"	CCCXXII Alias ad nos perlate.	"	CCCLXII Quaecumque a Sede. . . . .
"	CCCXXIII Securitati conscientiae.	"	CCCLXIII Ex iniuncto nobis. . . . .
"	CCCXXIV Significavit nobis.	"	CCCLXIV Hodie. . . . .
"	CCCXXV Romanum Pontificem.	"	CCCLXV Alias cum accepissemus. . . . .
"	CCCXXVI Decet R. Pontif. lites.	"	CCCLXVI Romanus Pontifex. . . . .
"	CCCXXVII Decet R. Pontif. in suprem.	"	CCCLXVII Ex iniuncto. . . . .
"	CCCXXVIII Altissimi dispositione.	1605	CCCLXVIII Gratias. . . . .
"	CCCXXIX Ex iniuncto nobis.	"	CCCLXIX Quae pro divini cultus. . . . .
"	CCCXXX Ex iniuncto nobis.	"	CCCLXX Non meliores. . . . .
"	CCCXXXI Sincerae fidei.	"	CCCLXXI Quam perniciosa. . . . .
"	CCCXXXII Romani Pontificis dignitati.	"	CCCLXXII Tanta est. . . . .
"	CCCXXXIII Ex debito pastoralis.	"	CCCLXXIII Super intelleximus. . . . .
"	CCCXXXIV Sanctissimus. . . . . supplicationi.	"	CCCLXXIV Vestro nomine. . . . .
"	CCCXXXV Perlatum est.	"	CCCLXXV Maiestatis tuae nomine. . . . .
1604	CCCXXXVI Expositum nobis.	"	CCCLXXVI Cum sicut accepimus archie- spitalis. . . . .
"	CCCXXXVII Perlatum est ad nos.	LEO XI.	
"	CCCXXXVIII Pro nostro pastorali.	1605	I Ex iniuncto nobis. . . . .
"	CCCXXXIX Quantum ex monasteriis.	"	II Pastoralis nostri muneris. . . . .
"	CCCXL Pro excellenti.	"	III Ex iniuncto nobis. . . . .
"	CCCXLI Cum alias.	"	IV Impositi nobis. . . . .
"	CCCXLII Decet R. Pontif. suae decla- rationis.	PAULUS V.	
"	CCCXLIII Romanum decet Pontificem.	1605	I Provisionis nostrae. . . . .
"	CCCXLIV Dilectorum filiorum.	"	II Expositum nobis. . . . .
"	CCCXLV Superi dispositione.	"	III Quod in omni vita. . . . .
"	CCCXLVI Cum sanctissimum.	"	IV Romani Pontificis prudentia. . . . .
"	CCCXLVII Ubi primum.	"	V Romanum decet Pontificem. . . . .
"	CCCXLVIII Laboriosam.	"	VI Decet Romanum Pontificem. . . . .
"	CCCXLIX Quae ad nostrorum subdi- torum.		

Edit. Taur. Tom. xi	Edit. Rom. Tom. v, part. III	Edit. Taur. Tom. xi	Edit. Rom. Tom. v, part. III
1605	VII Ex iniuncto nobis 7	1606	LIX Jamdudum 56
"	VIII Cum, sicut accepimus, nuper 9	"	LX Cum, sicut accepimus, dilecti 57
"	IX Exponi nobis fecisti 10	"	LXI Exponi nobis nuper fecit 58
"	X Cum nos hodie 8	"	LXII Accepimus, inter alia 59
"	XI Cum, sicut accepimus, felicis 11	"	LXIII Cum, sicut accepimus, alias 60
"	XII Perlatum est ad nos 12	1607	LXIV Postulat apostolici 61
"	XIII Quod nuper 13	"	LXV Alias sicut accepimus 62
"	XIV Cum, sicut accepimus, defuncto 14	"	LXVI Expositum nobis nuper 63
"	XV Cum, sicut accepimus, ex regula 15	"	LXVII Cum, sicut accepimus, nonnulli 64
"	XVI In sacra Petri Sede 130	"	LXVIII Quoniam novitates 65
"	XVII Ex iniuncto nobis 16	"	LXIX Regnum Siciliae 66
"	XVIII Altitudo divinae 17	"	LXX Vices illius, quamquam 67
"	XIX Superna dispensatione 17	"	LXXI Cum, sicut accepimus, in ordine 68
"	XX Sanctissimus . . . . . cum ex plurimis 18	"	LXXII Cum, sicut accepimus, dilectus 69
"	XXI Ad Ecclesiae militantis 19	"	LXXIII Inter caetera christianae 70
"	XXII A Pontificatus 20	"	LXXIV Cum, sicut accepimus, nec sine 71
"	XXIII In maximis 21	"	LXXV Quae ad religiosorum 72
"	XXIV Inter gravissimas 22	"	LXXVI In beati Petri 73
"	XXV Cum, sicut accepimus, nonnullae 23	"	LXXVII Singularis tuus 74
"	XXVI Inter caetera 24	"	LXXVIII Exponi nobis nuper fecerunt 75
"	XXVII Pastoralis nostri muneris 25	"	LXXIX Alias felicis 76
1606	XXVIII Pastoralis nostri muneris 26	"	LXXX Cum, sicut accepimus, hospitale 77
"	XXIX Religiosos viros 27	"	LXXXI Alias ex causis 78
"	XXX Copiosus immisericordiae 28	"	LXXXII Religiosorum 79
"	XXXI Inter caeteras 29	"	LXXXIII Quoniam multiplici 80
"	XXXII Iniuncti nobis 30	"	LXXXIV Quoniam nemo 81
"	XXXIII Expositum nobis 31	"	LXXXV Exponi nobis tua 82
"	XXXIV Vestra singularis 32	"	LXXXVI Ex credito 83
"	XXXV In eminenti 33	"	LXXXVII Decet R. Pontif. 84
"	XXXVI In apostolicae 34	"	LXXXVIII Ex quo divina 85
"	XXXVII Iniuncti nobis 35	"	LXXXIX Cupientes constitutionem 86
"	XXXVIII Decet R. Pontif. 36	"	XC Charissimi in Christo 87
"	XXXIX Romanum decet Pontif. 37	"	XCI Cum, sicut accepimus, in regno 88
"	XL Romanus Pontifex 38	1608	XCI Admonemur 89
"	XLI Decet Rom. Pontif. 39	"	XCII Pro parte tua 90
"	XLII Praestantia dilecti 40	"	XCIII Exponi nobis nuper fecit 91
"	XLIII Divina disponente 41	"	XCIV Ex omnibus christianae 92
"	XLIV In superminenti 41	"	XCV Maiestatis tuae nomine 93
"	XLV Romani Pontificis, in quo 42	"	XCVI Maiestatis tuae nomine 94
"	XLVI Romani Pontif. providentia 43	"	XCVII Romanus Pontifex 95
"	XLVII Maiestatis tuae in nobis 44	"	XCVIII Inter graves 96
"	XLVIII Ad aures nostras 45	"	XCIX Romanum decet 97
"	XLIX Iniuncti nobis 46	"	C Apostolicae sedis 98
"	I. Inter omnes vitae 47	"	CI Maiestatis tuae votis 98
"	II Romanus Pontifex ex inter dum 48	"	CII Solemne est 99
"	III Vices illius 49	"	CIII bis Collapsae regularis 100
"	IV Ad uberes 50	"	CIV Coelestis aquae flumen 100
"	LV Cum alias felicis 51	"	CV Alias per nos acceptae 101
"	LVI Eximiae fidelitatis 52	"	CVI Sedis apostolicae . . . . . 102 et 314
"	LVI Regium hospitale 53	"	CVI Dum generosa 103
"	LVII Romanus Pontifex fidelis 54	"	CVII Expositum nobis nuper fecit 104
"	LVIII Quae regulares 55	"	CVIII Admonemur 105

(*) Ex tom. seq. edit. Mau. et ex Const. XLIX Gregor. XV

Edit. Taur. Tom. xi	Edit. Rom. Tom. v, part. III	Edit. Taur. Tom. xi	Edit. Rom. Tom. v, part. III
1608	CIX Creditam nobis 106	1609	CXLII Vices illius qui dilexit 140
"	CX Nuper ad nos perlatum 107	"	CXLIII Pro nostro munere 141
"	CXI Ad ea circumspeditioni 108	"	CXLIV Coelestis regis 142
"	CXII Maiestatis tuae nomine 109	"	CXLV Decet Rom. Pontif. 143
"	CXIII Nuper, supplicationibus 110	"	CXLVI Alias pro parte 144
"	CXIV In sede Principis 111	"	CXLVII Cum sicut dolenter accepimus 145
"	CXV Onus pastoralis 112	"	CXLVIII Ecclesiae catholicae 146
"	CXVI Expositum nobis nuper fecit 113	"	CXLIX Hodie per alias 147
"	CXVII His quae 114	"	CL Ex debito 148
"	CXVIII Ministerio sacri 115	"	CLI Quae pie et sancte 149
"	CXIX In supremi 116	"	CLII Sanctissimus . . . . . qui in crastinum 150
"	CXX Facultatem plura 117	"	CLIII Pastoralis R. Pontificis 151
"	CXXI Exponi nobis nuper fecit 118	"	CLIV Ecclesiae militantis 152
"	CXXII Cum Ordo 119	"	CLV Apostolicae servitutis 153
"	CXXIII Circumspecta 120	"	CLVI Cum, sicut nobis 154
"	CXXIV Ecclesiae militantis 121	"	CLVII Exponi nobis 155
"	CXXV Maiestatis tuae nomine 122	"	CLVIII Inter graves 156
"	CXXVI Benedictus Deus 123	"	CLIX Nomine dilecti 157
"	CXXVII Hodie per alias 124	"	CLX Ex debito 158
"	CXXVIII Romanus Pontifex 125	"	CLXI Pastoris aeterni 159
"	CXXIX Alias felicis 126	"	CLXII Alias felicis 160
1609	CXXX Ex commissa nobis 127	"	CLXIII Unigenitus aeterni patris 161
"	CXXXI In supernae 128	"	CLXIV Quae salubriter 162
"	CXXXII Tantus est 129	"	CLXV Alias felicis 163
"	CXXXIII Inter alias 131	"	CLXVI Accepimus 164
"	CXXXIV Accepimus 132	"	CLXVII Romani Pontificis 165
"	CXXXV Exposuit apostolatus 133	"	CLXVIII Alias charissimi 166
"	CXXXVI Alias felicis . . . . . Sixtus 134	"	CLXIX Exponi nobis super fecerunt 167
"	CXXXVII Exponi nobis nuper fecit 135	1611	CLXX Fraternitatis tuae 168
"	CXXXVIII Expositum nobis nuper 136	"	CLXXI Postulat ratio pastoralis 313
"	CXXXIX Universo gregi 137	"	CLXXII Alias felicis 170
"	CXL Provisionis nostrae 138	"	CLXXIII Ut omnibus 169
"	CXLI Sanctissimus . . . . . provide attendens 139	"	CLXXIV Alias te 171

(*) Ex tom. seq. edit. Mau. pag. 290.

ERRATA-CORRIGE

Pag.	431 num. LXXIX	Lege	LXXIX
	488 —		CII bis

INDICULUS

NONNULLORUM PONTIFICUM CONSTITUTIONUM

QUAE IN HOC TOMO XI
VEL PRIORIBUS ADIECTAE, VEL POSTERIORIBUS INSERTAE
EXTRA ORDINEM CHRONOLOGICUM VAGANTUR

PAULUS II.			PAULUS V.		
<i>Datum A. D.</i>		<i>Pag.</i>	<i>Datum A. D.</i>		<i>Pag.</i>
11 Maii	1465 Cum in omnibus iudiciis.	541	26 Augusti	1606 Pro peculiari et paterno	264
			20 Novembris	1606 Supernâ dispositione.	288 ^b
			20 Novembris	1607 Jam pridem cupientes . . .	452
			21 Novembris	1607 In supereminenti . . .	329
			26 Februarii	1608 Militantium Ordinum . . .	468
			13 Martii	1608 Sedis Apostolicae provi-	
				dentia	275
			23 Maii	1608 Collapsae regularis disci-	
				plinae	488
			2 Iunii	1608 Sedis Apostolicae provi-	
				dentia	501
			9 Iunii	1608 Alias per nos accepto . . .	500
			7 Iulii	1608 Nuper ad nos perlatum . . .	526
			23 Septembris	1608 Ministerio sacri apostolatus	276
			22 Octobris ^a	1609 Sanctissimus . . . Provide at-	
				tendens	586
			25 Februarii ^b	1610 Sanctissimus . . . Qui in cra-	
				stinum	616
			25 Ianuarii	1611 Onerosa pastoralis officii	278
			11 Augusti	1613 In supremo militantis Ec-	
				clesiae	613
			8 Iulii	1615 Cupientes regimini . . .	378

^a Cum in editione Mainardiana indicatio anni sit mendosa, ista Constitutio posset etiam referri ad 1 Februarii an. 1600 vel 1601.

^a Istum datum publicationis habetur ex Cherubino

^b Datum habetur ex Cherubino.

INDEX

LECTIONUM, VEL MENDOSARUM, VEL DUBIARUM

EDIT. ROM.

QUIBUS OPPONUNTUR SINGULIS SINGULAE EMENDATIONES VEL LECTIONES

NOSTRAE EDITIONIS.

Adv. Menda orthographiae legibus repugnantia, quae in edit. rom. pene innumera sunt, ex. gr., compræhendo, eleemosyna, prophanum, praesbyter, etc. sicuti et pleraque eorum quae nomina propria vel locorum vel personarum spectant, minime recensemus, ne infiniti simus; sed ea tantummodo quae syntaxim aliquo modo conturbant, et sensum vel vitiant vel obnubilant. Emendationes vel lectiones nostras quae dubiae sunt cum signo (?) distinguemus. In citationibus paginarum litera a significat columnam primam, litera b columnam secundam. Lineas computamus aliquando a primâ, aliquando ab ultimâ, habitâ ratione solius textus, non autem notarum, vel rubricarum, vel titulorum.

<i>Edit. Rom. Main. Tom. v, Part. III.</i>				<i>Edit. Taur.</i>			
<i>Pag.</i>	<i>2 b linea</i>	<i>10</i>	<i>eisdem. aut</i>	<i>Pag.</i>	<i>3 b linea</i>	<i>19</i>	<i>eisdem autem</i>
•	3 a	20 ult.	eiquae	•	4 b	7	eique
•	3 b	27 ult.	quacumque	•	5 a	27	quaecumque
•	4 a	34 ult.	iurisdictioni	•	6 a	1	iurisdictionis
•	4 b	5	recursus	•	6 a	4 ult.	recursum
•	5 a	1 ult.	referta est	•	7 b	7 ult.	refertum est
•	5 b	9	aliquam	•	8 a	6	aliquem
•	6 a	10	Sane, sicut	•	8 b	10 ult.	Sane, cum, sicut
•	6 a	30	et super quibus	•	9 a	12	et super illis
•	7 b	30 ult.	arceri valeant	•	11 b	1 ult.	arceri valeat
•	8 a	5 ult.	et absentes	•	12 b	7	ut et ad absentes
•	8 b	9	et ut	•	12 b	21	ut et
•	8 b	12	iuvant	•	12 b	23	vadant ?
•	9 b	29 ult.	laborabatur	•	14 b	17	laboretur
•	14 b	23 ult.	spiritualibus	•	22 a	9 ult.	specialibus
•	15 a	6	communiri	•	22 b	10 ult.	communire
•	16 a	24 ult.	spectantia	•	24 b	11	spectantem
•	16 a	19 ult.	quinquaginta	•	24 b	20	quinquaginta quinque
•	16 b	19	ac	•	25 a	14	ad
•	16 b	32	retardare	•	25 a	26	retardari
•	16 b	48	tum	•	25 a	2 ult.	autem
•	20 b	13 ult.	ac alias	•	31 b	5 ult.	at alia ?
•	21 b	35 ult.	statuit	•	33 a	8	statum
•	22 b	22	dicti	•	34 b	10	dictis
•	23 a	8 ult.	eiquae	•	35 b	3 ult.	aeque
•	24 b	18	expressum	•	37 b	7 ult.	expresso
•	26 a	21 ult.	exortas	•	40 b	16	exortis
•	26 a	14 ult.	monasterio	•	40 b	24	monasteria
•	27 b	1	an maxime	•	42 b	1 ult.	ea maxime
•	28 a	24	contrariant	•	43 b	13	contrariat
•	28 b	24	dispensandi	•	44 a	1 ult.	dispensanda
•	30 a	3 ult.	nostrae	•	47 a	20 ult.	nostros
•	31 b	31 ult.	provincialium	•	49 a	11	provincialem
•	32 b	7 ult.	ad	•	50 b	2 ult.	aut. vel usque ad
•	33 a	25	omnibus	•	51 a	13 ult.	ac omnibus
•	33 a	26	pacifici	•	51 a	12 ult.	pacifice
•	33 a	35	poenas	•	51 a	2 ult.	poenas compescendo

Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.			Edit. Taur.		
Pag.	34 b linea	9 et ut	Pag.	53 b linea	18 ult. ut et
»	34 b »	12 sit	»	53 b »	14 ult. titulo
»	34 b »	20 eadem	»	53 b »	6 ult. ut eadem
»	42 a »	10 ult. accomodae	»	66 b »	20 accomode (?)
»	42 a »	9 ult. utilitatis	»	66 b »	21 utilitas
»	42 b »	9 B. Mariae	»	66 b »	1 ult. B. Mariae de Platca
»	42 b »	6 ult. ac	»	67 b »	14 a
»	43 b »	18 et seq. Hortens	»	68 b »	21 Hortonens. (?)
»	43 b »	18 certis	»	68 b »	26 certis aliis (?)
»	43 b »	28 ult. pastoralet	»	69 a »	10 pastorem
»	44 a »	7 firmaque	»	69 b »	3 firma
»	44 a »	23 ult. diffundantur	»	69 b »	5 ult. diffundatur
»	45 a »	1 primitiales	»	73 a »	12 *primitiales
»	47 b »	23 rex suae	»	75 a »	18 ult. rex, ut suae
»	50 b »	29 ult. solemniter	»	79 a »	10 ult. praesentes litteras solemniter
»	52 a »	52 inde Allos	»	83 a »	16 in de Allos
»	52 a »	55 Granopolitanensis	»	83 a »	20 Gratianopolitanensis (?)
»	52 a »	62 illis forsann annex. respective et quinquaginta	»	83 a »	1 ult. et illi forsann annexorum respective, quinquaginta
»	52 b »	2 et	»	83 b linea	10 etiam (?)
»	52 b »	9 et seu alii ordines	»	83 b »	17 seu aliorum ordinum
»	52 b »	21 magnum	»	84 a »	2 magnum magistrum
»	52 b »	22 ult. et	»	84 a »	11 ult. etiam (?)
»	52 b »	13 ult. unionem militiae	»	84 a »	1 ult. unionem de militia sancti Lazari militiae
»	53 a »	11 fructuum	»	84 b »	24 et fructuum
»	53 a »	34 ult. concessis... concedendis	»	85 a »	11 concessa... concedenda
»	53 a »	10 ult. subcollectoris	»	85 a »	8 ult. subcollectores
»	53 a »	6 ult. alium ordinum	»	85 b »	7 aliorum ordinum
»	53 b »	6 apud sedem	»	85 b »	21 apud dictam sedem
»	54 a »	15 possessiones	»	86 b »	18 possessione
»	54 a »	31 celebrati	»	86 b »	8 ult. novissime celebrati
»	54 a »	38 unam	»	86 b »	1 ult. unam dictam
»	56 b »	6 ult. tum	»	91 a »	6 ult. cum
»	57 a »	12 saecularium	»	91 b »	13 scholarium
»	57 a »	39 acceptis	»	91 b »	2 ult. ac coeptis
»	57 a »	40 uni	»	91 b »	1 ult. huic
»	58 a »	12 annexi	»	91 a »	19 ult. annexorum
»	58 b »	12 ult. superioritatis, ac tam	»	94 b »	16 superioritatis actum
»	59 a »	13 ecclesia... aliarumque	»	94 b »	2 ult. ecclesiae... aliarumque
»	59 a »	26 ult. participantium	»	95 a »	10 ult. participantibus
»	59 a »	19 ult. per ipsum	»	95 a »	2 ult. per se ipsum (?)
»	59 b »	20 praedictorum	»	95 b »	9 ult. praedictarum
»	59 b »	26 ult. quocumque	»	96 a »	18 quocumque
»	60 a »	24 eiusdem	»	96 b »	22 eisdem
»	63 a »	16 ad monasterium	»	101 a »	3 ad monasterium translatis
»	63 a »	33 iuventus	»	101 b »	15 iuventutis
»	63 b »	16 saeculares	»	102 a »	17 ult. scholares
»	64 b »	35 generalis	»	104 a »	12 generales
»	64 b »	2 ult. Idus	»	104 b »	5 vi Idus
»	65 b »	9 praesentibus	»	105 b »	4 praesente
»	66 a »	10 munita	»	106 a »	9 ult. munitam
»	66 a »	24 statum	»	106 b »	6 statu
»	67 b »	9 ult. Ursariae	»	109 a »	13 ult. Ursariae (?)
»	68 b »	23 ult. invaluisse, obviari	»	110 b »	13 ult. invalescerent, obviaretur
»	68 b »	11 ult. quos cum	»	111 a »	2 quum eos
»	69 a »	2 commensalitat	»	111 a »	14 et commensalitat

Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.			Edit. Taur.		
Pag.	69 a linea	25 conferendi	Pag.	111 a linea	2 ult. conferendos
»	69 a »	18 ult. extra dictam curiam	»	111 b »	15 ult. extra dictam curiam vacarent
»	69 a »	14 ult. vacantibus	»	111 b »	11 ult. vacantes
»	69 b »	31-33 nec... nullatenus	»	112 a »	8-6 ult. nec... ullatenus
»	69 b »	34 nec	»	112 a »	5 ult. et
»	70 b »	14 cumque etiam	»	113 b »	7 ult. etiam
»	71 a »	16 quocumque faciendae	»	114 b »	18 quocumque modo faciendae standum esset
»	71 a »	30 teneantur, nec non praemissa	»	114 b »	1 ult. tenerentur, et non contra praemissa
»	72 b »	23 disposuit	»	117 a »	5 ult. disposuerit
»	72 b »	28 applicavit	»	117 b »	1 applicaverit
»	73 a »	2 ult. 1603 an. XII	»	118 b »	18 1604 an. XIII (?)
»	75 b »	21 ult. primitiali	»	122 b »	15 primitiali
»	78 b »	7 aliqui	»	126 b »	6 ult. alicui
»	79 a »	24 modicum	»	128 a »	9 modicam
»	79 b »	4 quemlibet	»	128 b »	4 quomodolibet
»	80 b »	3 in mora	»	130 a »	16 et in mora
»	81 a »	14 annum compleverit	»	131 a »	15 annum non compleverit
»	81 a »	30-32 supplere in primo reliquerit honeste reparatum et notabiliter vel sequentibus annis	»	131 a »	6 ult. supplere in primo, vel sequentibus annis
»	81 a »	2 interiori	»	131 b »	4 ult. exteriori
»	82 b »	30 dicti ordinis	»	133 b »	1 ult. dicto ordini (vel) dicti ordinis decori
»	85 b »	34 ult. non servant (*)	»	138 b »	1 ult. non tradunt (*)
»	86 a »	18 christiana	»	139 b »	13 et christiana
»	89 a »	22 ordinationes	»	144 b »	3 conditiones
»	89 a »	23 praescriptas habeant	»	144 b »	4 praescriptas
»	89 a »	26 Etsi	»	144 b »	8 Et si
»	89 a »	35 illo triennio	»	144 b »	18 illius trienni
»	89 b »	34 et paupertatis	»	145 b »	3 paupertatis

* Vel potius tota periodus emendanda est modo sequenti

Edit. Main. pag. 85 b lin. 26 seq.

Edit. Taurin. pag. 138 b in nota

propterea sive negligentia superiorum ordinum, religionum et institutorum vel officialium archiconfraternitatum et congregationum erigentium, instituentium, aggregantium et communicantium, quae confraternitatibus et congregationibus erigendis, instituendis et aggregandis, et quibus communicationibus privilegiorum, indulgentiarum, aliarumque gratiarum praedictarum fiunt, non servant formam in huiusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus et communicationibus servari debitam, neque praescribunt modum quo privilegia, indulgentias, facultates aliasque spirituales gratias et indulta praedicta consequi debeant, seu ipsarum confraternitatum et congregationum incuria, quae non inquirunt ea quae praestare oportet ut illa consequantur, etc.

propterea sive negligentia superiorum ordinum, religionum et institutorum, vel officialium archiconfraternitatum et congregationum erigentium, instituentium, aggregantium et communicantium, quae non servant formam in huiusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus et communicationibus servari debitam, neque confraternitatibus et congregationibus erigendis, instituendis et aggregandis praescribunt modum quo privilegia, indulgentias, facultates aliasque spirituales gratias et indulta praedicta consequi debeant, seu ipsarum confraternitatum et congregationum incuria, quibus communicationibus privilegiorum, indulgentiarum aliarumque gratiarum praedictarum fiunt, quae non inquirunt ea quae praestare oportet ut illa consequantur, etc.

Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.			Edit. Taur.		
Pag. 89 b	linea 16 ult.	statui	Pag. 145 b	linea 25	status
» 90 a »	8	deputet	» 146 a »	8	deputent
» 90 a »	23 ult.	eorumque	» 146 b »	2	eiusque
» 90 b »	26 ult.	haberi	» 147 a »	15 ult.	haberet
» 90 b »	7 ult.	immediate.	» 147 b »	6	immediatâ
» 91 a »	16	si qua forsan occasione illius	» 147 b »	30	si qua forsan quavis occasione illi
» 91 a »	28	suffraganeas	» 148 a »	1	suffraganeis
» 91 a »	41	Postmodum	» 148 a »	15	Post obitum
» 91 a »	43	et clerus seu dilecti filii communitas	» 148 a »	18	et seu dilecti filii ceterus et communitas
» 91 a »	11 ult.	praetextu	» 148 b »	2	preces
» 91 a »	8 ult.	praesidis	» 148 b »	5	praesulis (?)
» 91 b »	1	etiam	» 148 b »	14	et iam
» 91 b »	6	statueretur.	» 148 b »	19	statueret
» 91 b »	9	ecclesiae	» 148 b »	22	ecclesias
» 91 b »	12	competisset	» 148 b »	25	competiisse
» 91 b »	29	provinciis praedictis	» 149 a »	12	provinciis
» 92 a »	17	litteris	» 149 b »	4 ult.	litteras
» 92 a »	21	erant	» 150 a »	1	erat
» 92 a »	31	nec	» 150 a »	11	ac (?)
» 92 b »	8	Donini ecclesia	» 150 b »	14 ult.	Domnini ecclesias
» 92 b »	19	erectione	» 150 b »	2 ult.	electione
» 93 a »	9	vendicato	» 151 b »	17	vendicare
» 93 b »	16	eum	» 152 b »	8	eum, in quo
» 94 a »	7 ult.	etiam viam	» 153 b »	1 ult.	..... (?)
» 94 b »	9 ult.	superadditionalia	» 154 b »	21 ult.	superadditionalia
» 95 a »	20 ult.	non posset.	» 155 a »	2 ult.	non posse
» 95 a »	7 ult.	haec	» 155 b »	15	haec
» 96 a »	21	eas quae	» 156 b »	22	eas, quas
» 96 a »	10 ult.	ecclesiasticorum auctoritate	» 157 a »	10	auctoritate ecclesiasticos
» 97 a »	34	statueretur	» 158 b »	6	statueret (?)
» 97 a »	8 ult.	sint	» 158 b »	6 ult.	sit
» 97 b »	7 ult.	enunciationes	» 159 b »	23	innovationes (?)
» 97 b »	5 ult.	erant	» 159 b »	25	erat
» 98 a »	7	nec	» 159 b »	4 ult.	ac
» 98 a »	25 ult.	eiusdem	» 160 a »	8 ult.	eisdem
» 99 b »	14	nullo.	» 162 b »	5	ullo (?)
» 100 a »	17 ult.	decreti	» 163 b »	9 ult.	decretorum (?)
» 101 b »	19	quorum	» 165 b »	19 ult.	quorum
» 101 b »	19 ult.	Teneantur	» 166 a »	15	Teneantur
» 102 a »	35	etsi	» 166 b »	23	et, si
» 103 a »	31	adiicimus	» 168 a »	15 ult.	adiicimus
» 103 b »	14 ult.	molendinum	» 169 a »	3 ult.	molendinorum
» 103 b »	13 ult.	minera ferraria	» 169 a »	2 ult.	minerae ferrariae
» 104 a »	10	spectabunt et pertinebunt	» 169 b »	22	spectabant et pertinebant
» 104 a »	16	decimam exigendi	» 169 b »	27	exigendi
» 104 a »	18	necessaria	» 169 b »	29	necessarium
» 105 b »	6	ditionibus	» 172 a »	1	ditioni
» 106 a »	13 ult.	tecum aliis	» 173 a »	3 ult.	te cum aliis
» 109 b »	6	in iudice	» 178 a »	1 ult.	in iudices
» 109 b »	30 ult.	quoscumque	» 178 b »	7 ult.	quoscumque ex altera partibus
» 109 b »	9 ult.	infirmorum	» 179 a »	18	infirmorumque
» 109 b »	2 ult.	inservientes	» 179 a »	16 ult.	inservientium
» 110 a »	8	spectantes	» 179 a »	7 ult.	spectantibus
» 110 a »	12 ult.	possint	» 180 a »	8	possint inhibemus

Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.			Edit. Taur.		
Pag. 110 b	linea 33 ult.	et quando	Pag. 180 b	linea 19	quando
» 134 a »	13	concessae fuissent	» 189 b »	1	concessa fuisset
» 134 b »	9	etiamsi quod	» 190 a »	12 ult.	etiamsi
» 137 b »	27 ult.	tenore	» 195 b »	13	tenorem
» 138 b »	2	ex nunc	» 196 b »	1 ult.	ne ex nunc
» 139 b »	16 ult.	et iniquitates contra	» 199 a »	16	et contra eum iniquitates
» 140 b »	21	suscipiat	» 200 a »	8 ult.	suscipiant
» 141 a »	7 ult.	qui	» 201 b »	17	iis qui
» 141 b »	27	forma... tradita	» 202 a »	11	formam... traditam
» 143 a »	32	expediri	» 204 b »	1	expediri faciant
» 145 a »	24 ult.	defectum	» 207 b »	11	contraxerint defectum
» 145 b »	4 ult.	ad... regiminis assumptionem	» 208 b »	16	ad... regimen assumptionis (?)
» 146 a »	12 ult.	nullumque illis	» 209 a »	8 ult.	nullumque de illis
» 146 a »	6 ult.	ius	» 209 a »	1 ult.	ius nullum
» 146 b »	3	expediendis	» 209 b »	8	expediendae
» 146 b »	20 ult.	et reddituum	» 210 a »	14	reddituum et
» 147 a »	30 ult.	huiusmodi	» 210 b »	13 ult.	huiusmodi factas
» 150 a »	3	rectaque	» 215 b »	1 ult.	tectaque
» 151 b »	12 ult.	quocumque	» 218 b »	15 ult.	quacumque
» 153 b »	5	die 3	» 224 a »	2 ult.	die 5
» 156 a »	19 ult.	ducatus	» 225 b »	7 ult.	in ducatu
» 156 a »	15 ult.	Pontificibus	» 225 b »	3 ult.	Pontificibus probatas
» 158 a »	26 ult.	reponere	» 229 a »	10	reponere debeant
» 158 b »	6 ult.	providendam	» 230 a »	13	providendum
» 159 a »	20	a die	» 230 a »	6 ult.	per sexennium a die
» 359 (app.) b	linea 27 ult.	curae	» 232 a »	4	curâ
» 359 » b »	21 ult.	quam	» 232 a »	10	quam (vel) quo
» 359 » b »	17 ult.	nostra	» 232 a »	14	nostro
» 360 » a »	15	capitulum	» 233 a »	22	capitulum et canonici
» 360 » b »	33	mensa	» 233 b »	26	mensae
» 360 » b »	17 ult.	reservandae	» 234 a »	2	reservandam
» 360 » b »	12 ult.	prorsus	» 234 a »	18	liberae et exemptae prorsus
» 361 » a »	24 ult.	oratore	» 234 b »	23	oratore
» 361 » b »	30	octo et canonicos	» 235 a »	13 ult.	octo canonicos
» 361 » b »	9 ult.	altare	» 235 b »	21	altari
» 362 » b »	9	illis	» 236 b »	22	illi
» 362 » b »	37	illis	» 237 a »	6	illas
» 363 » a »	6 ult.	conciliorum	» 238 a »	20	concilio
» 363 » b »	4	illisque	» 238 a »	14 ult.	illis
» 161 a	linea 27	conduci	» 240 b »	12	conduci deberet
» 161 b »	35 ult.	Nonantulae	» 233 (bis) a »	15 ult.	Nonantulae (?)
» 162 a »	12 ult.	haeredibusque	» 234 (bis) a »	10 ult.	haeredibus
» 163 »	6	bonorumque... supportationem praedictam	» 235 (bis) a »	9 ult.	honorumque... supportationem praedictam
» 163 a »	19 ult.	fulgentium	» 235 (bis) b »	6 ult.	fulgentium (?)
» 163 b »	7 ult.	debeant	» 236 (bis) b »	13 ult.	debeat
» 163 b »	4 ult.	iurepatronatus	» 236 (bis) b »	10 ult.	iurepatronatus
» 164 a »	30	concessa	» 237 (bis) a »	20 ult.	concessas
» 165 b »	25 ult.	quae	» 239 (bis) b »	7 ult.	quam
» 166 b »	28	animadvertit	» 249 a	linea 5 ult.	animadverterit
» 167 b »	4 ult.	quilibet	» 251 a »	14 ult.	quilibet
» 168 b »	1-4	in quo... exercentur	» 252 a »	15-18	in quo cum... exercentur
» 168 b »	16	ipsi in eam, ut ex praemissis magna dicto archiepiscopali resultaret utilitas, descenderunt sententiam, si eadem etc.	» 252 a »	10 ult.	ipsi in eam descenderunt sententiam, quod ex praemissis magna dicto archiepiscopali resultaret utilitas si eadem etc.

Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.			Edit. Taur.		
Pag. 168 b linea	27	Nos igitur	Pag. 252 b linea	4	Nos igitur qui
» 169 a »	20	repetentibus	» 253 a »	16 ult.	repetentium
» 169 a »	26 ult.	Dictaeque capsae computa- singulis saltem tribus mensibus... ab universa dicti archihospitalis con- gregatione qualibet heb- domada coram dicto praeceptore... fieri so- lita revideantur	» 253 b »	10	Dictaeque capsae compu- ta, qualibet hebdomada fieri solita, singulis sal- tem tribus mensibus... ab universa dicti archi- hospitalis congregatione coram dicto praeceptore ... revideantur
» 169 b »	15	extrahere	» 254 a »	7	extrahere debeant
» 169 b »	31	continuare et retinere	» 254 a »	16 ult.	continuare retinere
» 170 a »	3	adimplere	» 254 b »	17 ult.	adimplere debeant
» 171 a »	13	et hisque	» 256 a »	3 ult.	ex hisque
» 172 b »	29 ult.	nulli eorum	» 259 a »	18	nulli eorum indemnitati
» 173 b »	5	copiam	» 260 a »	13 ult.	copiam
» 173 b »	30	extrahentes	» 260 b »	16	extraherent
» 173 b »	29 ult.	consistentis	» 260 b »	12 ult.	consistentis, extrahendi
» 173 b »	25 ult.	1576	» 260 b »	9 ult.	1577
» 174 a »	16 ult.	nihilominus quia	» 261 b »	13 ult.	nihilominus
» 174 a »	8 ult.	verentur... extrahunt	» 261 b »	5 ult.	vereantur... extrahant
» 175 a »	1	et iam	» 262 b »	17 ult.	etiam
» 175 a »	21 ult.	verificari	» 263 b »	12 ult.	verificare
» 176 a »	6 ult.	medietate	» 265 a »	9	mediate
» 176 b »	27	praedictarum	» 265 a »	3 ult.	praedictarum contemptum?
» 177 a »	24	constituti	» 266 a »	21	constituti munitis
» 178 a »	4	omnes	» 267 b »	5	omnem
» 178 a »	9	quorumque	» 267 b »	10	eorumque
» 178 a »	20	eidem	» 267 b »	21	eiusdem
» 178 b »	25 ult.	Hetruria	» 268 b »	17 ult.	Hetruriae
» 179 b »	23	cum officiis	» 270 a »	17	suis officiis
» 179 b »	32	officium	» 270 a »	16 ult.	ad officium
» 179 b »	42	immediato	» 270 a »	7 ult.	immediate
» 180 a »	43 ult.	exposuit	» 270 b »	1 ult.	exposcit
» 181 a »	13	concesserunt... opitulatus fuerat	» 272 a »	4 ult.	concesserant... opitulat fuerant
» 182 a »	3 ult.	Quodquod	» 274 b »	19	Quodque
» 182 b »	5	exercitium	» 274 b »	26	exercitium
» 183 a »	24 ult.	ministrare	» 276 a »	12	ministrare possint
» 186 b »	35	quam	» 281 b »	6	quam
» 186 b »	11 ult.	archiepiscopus	» 281 b »	12 ult.	archiepiscopum
» 187 a »	29	conservatorum	» 282 a »	10 ult.	conservatorum prior (?)
» 187 a »	26 ult.	ad quem etsi	» 282 b »	7	ad quem et, si (nempe ad quem etiam...)
» 188 a »	13 ult.	prohibentes	» 284 a »	15 ult.	prohibentis
» 189 a »	31 ult.	eisque	» 285 b »	18 ult.	apta, eisque
» 190 a »	31	et contributionem	» 287 a »	13 ult.	et ad contributionem
» 190 b »	20	diocesis Valentin	» 288 a »	5	in diocesi Valentin
» 190 b »	4 ult.	relevarent	» 288 b »	11	relevaret (?)
» 191 b »	2	fuerit	» 289 b »	5	fuit
» 192 a »	17	praedictos	» 290 b »	4	per dictos
» 192 b »	12	et tam	» 291 a »	16 ult.	etiam
» 192 b »	14	fuerint, liquidationes	» 291 a »	14 ult.	fuerint ad liquidationes
» 192 b »	15 ult.	congrua centum	» 291 b »	18 ult.	congrua centum) centum
» 194 b »	31 ult.	animadvertens	» 294 b »	18 ult.	animadverteret
» 194 b »	3 ult.	separarentur	» 295 a »	12	separaretur
» 195 a »	17	factaque	» 295 b »	1	factasque
» 195 a »	28 ult.	ac	» 295 b »	19 ult.	quam

Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.			Edit. Taur.		
Pag. 195 a linea	5 ult.	per omnia	Pag. 296 a linea	5	per omnia decernimus
» 196 a »	12	xiv	» 297 a »	12	xxiiu
» 196 a »	16	ex altera partibus initam	» 297 a »	16	ex altera partibus
» 196 b »	6 ult.	capporum	» 298 a »	2 ult.	capporum (?)
» 197 a »	1	constituti	» 299 a »	17 ult.	constituti, considerantes quod
» 198 b »	25	ut	» 301 a »	15	aut
» 199 a »	35	nostras	» 302 a »	8	nostra
» 199 b »	9	intendamus	» 302 b »	5	intendimus
» 199 b »	12	interponamus	» 302 b »	8	interponimus
» 199 b »	24	beneficiata	» 302 b »	21	beneficia (?)
» 199 b »	34	quod licet	» 302 b »	9 ult.	licet
» 200 a »	10	sibi	» 303 a »	8 ult.	sibi quaesitum
» 201 b »	3	presbyter	» 305 b »	25	presbyteri
» 201 b »	10	ibidem	» 305 b »	13 ult.	ibidem commorari
» 202 a »	9	praedicta	» 306 a »	14	praedictae
» 203 a »	30	capitulum	» 308 b »	2	capitulum et canonicos
» 203 a »	33	ne	» 308 b »	5	nec
» 203 a »	39	possint	» 308 b »	11	possent
» 204 b »	28	ad	» 310 b »	14 ult.	ac
» 204 b »	15 ult.	congregationi praedictae, monachis	» 311 a »	14	congregationis praedictae monachis
» 205 a »	31	ad particulares	» 311 b »	19	neque ad alias particula- res (*)
» 205 a »	37	ipso facto	» 311 b »	25	ipso facto incurrat
» 205 a »	17 ult.	ullo	» 311 b »	3 ult.	nullo
» 205 a »	7 ult.	iuris	» 312 a »	8	iuris reduci
» 205 b »	14	faciant	» 312 a »	14 ult.	faciat
» 205 b »	18	permittentes	» 312 a »	10 ult.	permittens
» 206 a »	6	conspicitur	» 313 a »	6	conspicit
» 206 b »	14	valeatis	» 313 b »	3 ult.	valeatis
» 207 b »	10	eiusque	» 315 a »	12 ult.	eiusdem
» 208 a »	22 ult.	recitans	» 316 b »	8	recitaverit, et
» 208 a »	18 ult.	effuderint	» 316 b »	12	effuderit
» 208 b »	15	quoties	» 317 a »	1	toties quoties
» 208 b »	32	quolibet die	» 317 a »	18	quolibet die recitaverit
» 208 b »	28 ult.	eiusdem	» 317 a »	19 ult.	eisdem
» 209 a »	15 ult.	nuncupata	» 318 a »	22	nancupatis
» 210 a »	23	cumulative	» 319 a »	1 ult.	cumulative committimus
» 210 a »	32	possint	» 319 b »	9	possint
» 210 a »	39	Camerarii	» 319 b »	17	Camerae
» 210 a »	46	privative	» 319 b »	24	privative committimus
» 210 a »	49	ordinariorum	» 319 b »	2	ordinarium (**)
» 210 a »	50	quam ad	» 319 b »	2	quam quoad
» 210 b »	18	praesentandis	» 320 a »	9 ult.	praesentandis et
» 211 a »	14 ult.	reservatae	» 321 b »	2	reservata
» 211 a »	3 ult.	quotidianas	» 321 b »	12	quotidianae
» 211 b »	8	persolvisse	» 321 b »	4 ult.	persolvisse obligamus (?)
» 212 b »	24	salutarum	» 323 b »	18 ult.	Salutarum
» 213 b »	3	quieto	» 325 a »	4	quieto statu
» 213 b »	14	efficacemque	» 325 a »	16	efficacem
» 214 a »	29 ult.	Ordinis et capitulo	» 326 a »	8 ult.	Ordinis capitulo

* At vero hoc loco fateor rectam esse et retinendam lectionem et interpunctionem Mamardianam quae huius-
modi est habere recursum pro negotiis spectantibus ad Congregationem eiusque monasteria in genere,
vel in specie ad particulares personas

** Etiam hoc loco retinenda lectio Mamardiana, id est tam quoad processum iudicium ordinariarum
quam quoad appellationem interponendam (ab ipsorum sententia).

Pag. 214 b linea 2	quorum.	Pag. 326 b linea 24	horum
» 214 b » 28 ult.	expressa, praenominata	» 327 a » 22	praenominata, expressa fuissent
» 218 b » 36 ult.	quorumlibet in illis	» 333 a » 6 ult.	quorumlibet et in illis
» 218 b » 35 ult.	et his propterea	» 333 a » 5 ult.	et his quae propterea
» 218 b » 19 ult.	partibus ex altera	» 333 a » 14	ex altera partibus
» 218 b » 3 ult.	ipsique	» 333 b » 9 ult.	ipsi
» 219 a » 2	tenoris subsequentis: Die 20 iunii 1605 videlicet Christi nomine	» 333 b » 5 ult.	tenoris subsequentis, videlicet: Die 20 iunii 1605. Christi nomine
» 219 a » 17	partibus ex altera	» 334 a » 11	ex altera partibus
» 219 a » 28 ult.	vexationes et impedimenta	» 334 a » 4 ult.	et vexationes, impedimenta
» 219 b » 9	statu	» 333 b » 10 ult.	statu deturbari impedire
» 219 b » 55	seu aliquis	» 335 a » 16	seu si aliquis
» 220 a » 9 ult.	praedecessoribus	» 330 a » 16 ult.	praedecessoribus editae
» 220 b » 7	provideri	» 337 a » 15	provideri liceat
» 220 b » 7	seu ecclesias earumque vicarias	» 337 a » 15	seu ecclesiae earumque vicariae
» 221 a » 17	conversorum	» 337 a » 1 ult.	conversorum erectarum
» 221 b » 4	possint et valeant	» 338 a » 14	possit et valeat
» 222 b » 6	in Zelandiae classe	» 339 b » 17 ult.	Zelandiae, classe
» 222 b » 14	cupis	» 339 b » 9	cupias
» 223 b » 9 ult.	comprehensas	» 341 b » 12 ult.	comprehensa
» 224 b » 22 ult.	duodecimo	» 343 a » 11	vigesimosecundo
» 224 b » 8 ult.	depromptas	» 343 a » 12 ult.	deprompta
» 226 a » 9 ult.	ipse	» 345 b » 20	ipsae
» 226 b » 20 ult.	munitis	» 346 a » 6 ult.	et munitis
» 226 b » 13 ult.	roboris, adiectionis	» 346 b » 3	roboris adiectionis
» 227 b » 13	habentes	» 347 b » 13	habemus
» 228 b » 1	Quodque	» 349 a » 12	Atque
» 229 a » 7	instituta	» 350 a » 8	instituta fuerit
» 229 a » 16	in eadem	» 350 a » 17	per eandem
» 229 a » 21	aut	» 350 a » 21	ut
» 229 b » 7 ult.	constitutae	» 361 b » 9	constitutae munitis
» 231 a » 3	Discalceatorum	» 353 a » 9 ult.	Discalceatarum
» 231 a » 15	Discalceatorum	» 353 b » 4	Discalceatarum
» 231 a » 19	capita	» 353 b » 9	in capite
» 232 b » 7	procedenti	» 355 b » 13 ult.	procedendi (?)
» 232 b » 8 ult.	immiscere	» 356 a » 1 ult.	immisceri (?)
» 233 a » 19	solus	» 356 b » 13 ult.	solus... procedere
» 233 a » 31	independentibus	» 357 a » 1	in dependentibus
» 233 a » 36	exequitivi	» 357 b » 7	exequitivi iudicare
» 233 b » 9 ult.	et pro tempore	» 358 a » 8 ult.	pro tempore
» 234 a » 22 ult.	ad	» 359 a » 17	tam ad
» 235 a » 21	vel	» 360 b » 8	vel tuis (?)
» 235 b » 22	individuo	» 361 b » 1	individuo de ipsis fieret mentio
» 235 b » 36	quoad bona	» 361 b » 16	quoad bona ipsius (?)
» 235 b » 8 ult.	attinentibus	» 362 a » 1	obtinentibus
» 236 a » 15 ult.	usuraria	» 362 b » 20 ult.	usurario
» 236 a » 6 ult.	ministrando	» 362 b » 13 ult.	ministrandi
» 238 a » 20 ult.	cognoveris	» 365 b » 12 ult.	cognoverit (?)
» 239 b » 31	singulari motu	» 368 a » 1	simili motu
» 340 a » 24 ult.	eorumque	» 360 a » 2	earumque
» 240 a » 7 ult.	eorumque	» 369 a » 19	earumque
» 242 a » 24	Haec	» 372 a » 6	nec
» 242 b » 35 ult.	si quae	» 373 a » 2	si qua

Pag. 244 a linea 9	hospitalis	Pag. 375 a linea 7	hospitalis promptiores ad virtutem fiant
» 244 a » 14	contendunt	» 375 a » 13	contenderent
» 245 a » 16 ult.	nationis	» 379 b » 5	a nationis
» 245 a » 8 ult.	quod licet	» 379 b » 12	quod, cum licet
» 245 b » 2	differebatur	» 379 b » 22	differretur
» 248 a » 10	ac	» 381 b » 11	potius quam
» 250 a » 1 ult.	electiones	» 385 a » 5 ult.	electionis
» 251 b » 7	praetextu	» 387 a » 9	praetextu vocari
» 252 b » 40	intercesserant	» 389 a » 8	intercesserint
» 253 a » 7	indictis	» 389 b » 1	in dictis
» 253 b » 15	Quapropter prius	» 390 a » 7 ult.	Quapropter, re prius
» 254 a » 31	canonice electi	» 391 b » 1	electi
» 254 a » 8 ult.	seu illo	» 391 b » 10 ult.	seu quod illo
» 254 b » 17	ad illas	» 392 a » 15	ad illas et alias (?)
» 254 b » 27 ult.	singulos privatos monachos	» 392 a » 1 ult.	singuli privati monachi
» 254 b » 22 ult.	amovere et destinare	» 392 b » 4	amoveri et destinari
» 254 b » 4 ult.	iustam	» 392 b » 15 ult.	nisi ob iustam
» 255 a » 8	qualitate	» 392 b » 3 ult.	qualitatis ratione
» 255 a » 10	ut si	» 382 b » 2 ult.	nisi
» 255 a » 27	concedendam	» 393 a » 16	concedendi
» 255 b » 6	constituatur	» 393 b » 23	constituantur
» 255 b » 38	usque	» 394 a » 10	usque dum
» 255 b » 46	praedictis	» 394 a » 19	praedictarum
» 255 b » 15 ult.	esse debeat	» 394 a » 9 ult.	alter eorum esse debeat
» 255 b » 10 ult.	incurrendis	» 394 a » 3 ult.	incurrenda
» 256 a » 25	sortiri ab eis	» 394 b » 3	sortiri, et ab eis
» 257 a » 38 ult.	abbates.	» 396 b » 17	quod abbates
» 257 b » 18 ult.	abbates, priores	» 397 b » 19 ult.	abbates et priores
» 257 b » 1 ult.	in quibus licet	» 397 b » 2 ult.	in quibus
» 258 b » 21	alius	» 399 a » 1	alienius
» 259 a » 20	suum diem	» 399 b » 8 ult.	supremum diem (?)
» 259 b » 19 ult.	exercitibus	» 400 b » 6 ult.	existentibus
» 260 a » 15	etiamsi	» 401 a » 16 ult.	etiam
» 260 b » 4	saecularibus	» 402 a » 1	regularibus
» 260 b » 7	quas	» 402 a » 3	quam
» 260 b » 16	Propterea	» 402 a » 10	Propterea
» 260 b » 26 ult.	approbaverat et confirmaverat	» 402 b » 3	approbaverant et confirmaverant
» 261 a » 30	deputatis	» 403 a » 20	deputatos
» 261 b » 6	fuit	» 403 b » 23	fuerit
» 261 b » 9	pro	» 403 b » 15	pro
» 261 b » 25 ult.	nuncios	» 404 a » 20 ult.	francos (?)
» 262 a » 18 ult.	quae	» 405 a » 16	qua
» 263 a » 5	editas poenam	» 406 a » 21	editas
» 263 b » 5	Alolphius	» 407 a » 6	Alolphius
» 263 b » 23	Alolphius	» 407 a » 25	Alolphius
» 266 b » 27 ult.	partibus ex altera	» 412 a » 19 ult.	ex altera partibus
» 273 b » 2	faciendi	» 423 a » 1 ult.	faciendis
» 274 a » 1	sua	» 424 a » 13 ult.	seu
» 274 a » 22	pro illorum sufficienti derogatione, ac si de illis	» 424 b » 9	etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis
» 274 b » 8	tam in sumptuosorum	» 425 a » 19	tam sumptuosorum
» 274 b » 15 ult.	destinantum	» 425 b » 18	destinantur

* Hunc errorem serius deprehendimus ex pag. 475 b.

<i>Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.</i>		<i>Edit. Taur.</i>	
Pag. 275 a linea 31 ult.	convinctis	Pag. 426 a linea 8 ult.	coniunctis (?)
» 275 b » 20	latae fuerit	» 427 a » 6	lata fuerit
» 276 b » 31 ult.	sterilitas	» 429 a » 1	sterilitatem
» 276 b » 29 ult.	habitoribus	» 429 a » 3	habitatores
» 277 a » 6	super excrescentia	» 429 b » 8	superexcrescentia
» 277 a » 12	fierent	» 429 b » 14	fieret
» 277 a » 18	persolvendas	» 429 b » 2 ult.	persolvendum
» 277 a » 22	a tunc proxime praeterito. iis tribus annis	» 430 a » 4	a tunc proxime praeteritis tribus annis
» 277 a » 32	super excrescentia	» 430 a » 15	persolutio superexcrescentiae
» 277 a » 22 ult.	quibus omnibus	» 430 a » 3 ult.	ideo his omnibus
» 277 a » 1 ult.	inde	» 430 b » 20	in de
» 277 b » 1-2 5	inde	» 430 b » 21-22-25	in de
» 277 b » 13	1537	» 430 b » 3 ult.	1547 (?)
» 277 b » 16	Quod vero a rivulo... irrigari non possunt omnes, ab eumdem	» 431 a » 2	quoad vero terras quae a rivulo... irrigari non possunt, omnes ad eumdem
» 279 a » 5	prohibente	» 433 a » 8	prohibentis (*)
» 279 a » 7 ult.	quod a personis	» 434 a » 4	a personis
» 282 b » 4 ult.	habere	» 439 b » 18	haberi
» 283 a » 10	in totum	» 440 a » 7	quae in totum
» 283 b » 18 ult.	ut quemadmodum	» 441 a » 20	quemadmodum
» 284 a » 9	perficiant	» 441 b » 4	perficiant volentes
» 284 a » 24	facienda	» 441 b » 20	faciendam
» 284 a » 12 ult.	causas	» 442 a » 3	causa
» 284 b » 13	multos	» 442 b » 2	multis
» 286 a » 28 ult.	quibus	» 444 b » 2 ult.	cuius
» 286 b » 13	fuerunt	» 445 b » 9	fuerint (?)
» 288 a » 31 ult.	praesentis	» 448 a » 16 ult.	praesentis
» 288 a » 14 ult.	per dictos	» 448 b » 4	praedictos
» 289 a » 9 ult.	prae	» 450 a » 19 ult.	praeter
» 289 b » 30	quarum... habentes	» 450 b » 21	quarum... habemus (vel) harum... habentes
» 289 b » 5 ult.	similibus	» 451 a » 15	similibus, concessis
» 289 b » 1 ult.	illis	» 451 a » 19	aliis (?)
» 289 b » 1 ult.	quam etiam	» 451 a » 20	etiam
» 290 a » 4	de quibus	» 451 a » 8 ult.	quibus, etiamsi de ipsis
» 290 a » 21	etiam	» 451 b » 11	etiam impressis
» 291 a » 7	tenore	» 453 a » 18 ult.	tenorem
» 291 a » 19	subdelegandos pertinentes	» 453 a » 6 ult.	subdelegandos
» 291 a » 24	et quae	» 453 a » 1 ult.	et qui
» 291 b » 3	quae in	» 454 a » 5	in
» 291 b » 10	pro quo quoad	» 454 a » 12	pro quo ad
» 292 a » 19	per praesentibus non expressis, vel totaliter non insertis effectus earum	» 455 a » 7	per quae praesentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus earum
» 292 b » 18	illorum	» 455 b » 11 ult.	aliorum (?)
» 293 a » 16	quod	» 456 b » 12	quoad
» 293 b » 2 ult.	ac	» 458 a » 5	hac
» 294 a » 17 ult.	eorum serie praesentibus pro expressis	» 458 b » 21 ult.	eorum seriem praesentibus pro expressa
» 294 b » 4	quaerant; hos	» 458 b » 1 ult.	quaerant, et eos

* Quamvis stare posset prohibente, nempe constitutione quae subintelligitur, sed communiter legitur prohibentis nempe concilii.

<i>Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.</i>		<i>Edit. Taur.</i>	
Pag. 295 a linea 38	quibus	Pag. 460 a linea 19	quaevis
» 296 a » 10 ult.	sub	» 462 a » 7	super (?)
» 297 a » 13 ult.	consequantur	» 463 b » 10	consequantur, concedimus et indulgemus
» 301 a » 1	cumque etiam dicta die	» 464 a » 20 ult.	cumque etiam (eo quod dicta die)
» 301 a » 37	ali	» 464 b » 20	alii
» 301 a » 45	praecedente	» 464 b » 28	praecedentem
» 299 a » 32 ult.	aut	» 467 b » 7 ult.	a
» 301 b » 14	reformare	» 470 a » 4 ult.	deformare
» 301 b » 22	inter alias	» 470 b » 5	inter alia
» 301 b » 23	quod	» 470 b » 6	quid
» 301 b » 32	licet, etc.	» 470 b » 15	licet... (?) (*)
» 303 a » 12 ult.	allegari	» 473 a » 7 ult.	allegare
» 303 a » 11 ult.	Cancellariae Apostolicae	» 473 a » 6 ult.	Cancellaria Apostolica
» 303 b » 33 ult.	integritate, ornatu	» 473 b » 3 ult.	integritate ornatu
» 304 b » 30 ult.	Aquitania	» 475 b » 19	Aquitaniae
» 305 a » 5 ult.	de qua, cuiusque	» 476 b » 18 ult.	de quibus, quarumque
» 306 b » 10 ult.	cognoscendi	» 479 a » 13 ult.	cognoscendas
» 307 b » 4 ult.	attendendae	» 481 a » 17	attendendae, id fieri conveniat
» 308 a » 11 ult.	et aliis quae de iure fuerint iniungenda absolvendo	» 481 b » 3 ult.	et ab aliis, quae de iure fuerint iniungendae, absolvendo
» 308 b » 19	eorum ecclesiasticorum	» 482 a » 14 ult.	eorum et ecclesiasticorum
» 309 a » 15 ult.	illorumque	» 483 b » 11	illarumque
» 309 b » 2	praedicta	» 483 b » 13 ult.	per praedicta
» 309 b » 8	persolvendi	» 483 b » 7 ult.	persolvendes
» 310 a » 7	in eis	» 484 b » 18	in eis obtinentibus
» 310 a » 10	studio	» 484 b » 21	studio per quinquennium ?
» 310 a » 15	praedictorum	» 484 b » 27	praedictorum percipere non utendi
» 311 a » 11 ult.	non utentibus	» 487 a » 8	non utendi
<i>Tom. v, Part. IV.</i>			
» 423 a » 19	constitutionibus	» 489 b » 2	consuetudinibus ?
» 423 b » 22 ult.	congregationem	» 490 b » 15	congregationum
» 423 b » 16 ult.	ex Siciliae aliarum	» 490 b » 19	...
» 423 b » 3 ult.	emissas	» 490 b » 7 ult.	emissis
<i>Tom. v, Part. III.</i>			
» 313 a » 26	charitatis, illi	» 493 b » 5 ult.	charitas, illa
» 314 a » 2 ult.	morbis	» 496 a » 8	morbis laborantes
» 315 b » 14 ult.	procurandam	» 498 a » 3 ult.	procurandum
» 318 a » 24 ult.	Occidentalis	» 502 a » 21 ult.	Orientalis
» 318 b » 20	et	» 502 b » 19 ult.	ad
» 319 a » 20	ac	» 503 b » 8	ac in
» 320 a » 14 ult.	Tyrrenique	» 505 b » 12	Tyrreni
» 321 a » 15	concessa aut concedenda	» 506 b » 20 ult.	concessas aut concedendas
» 321 a » 21	pensionis	» 506 b » 12 ult.	pensionum
» 321 a » 23 ult.	datimodo	» 507 a » 14	et, datimodo
» 321 b » 6 ult.	quae... vetat... excludi	» 508 a » 18	quae... valent... excludi
» 321 b » 2 ult.	iudicavit	» 508 a » 21	iudicavit
» 322 b » 10	ea	» 509 a » 17	ea

* Hoc loco non valui emendationem quae opus esset conicere. At si in fine § 1 punctum delias et syntaxin continens in § 2 tunc sensus clarior evadet

Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.			Edit. Taur.		
Pag. 324 b linea 15	se exercentes	Pag. 512 a linea 2 ult.	aliqui se exercentes		
* 324 b » 9 ult.	extruere et fabricam ag-	» 513 a » 3	ipsamque fabricam . . . am-		
	gressus fuit ipsamque		pliaverit (?)		
	fabricam				
* 325 b » 13	et ad	» 514 a » 19	et		
* 325 b » 29 ult.	prout transferri curavit .	» 514 b » 5	transferri curavit, prout		
* 326 a » 20 ult.	ex nunc	» 515 a » 1 ult.	ex tunc		
* 326 a » 18 ult.	collegii	» 515 b » 2	collegii doctorum		
* 328 a » 5 ult.	tam post emptionem se-	» 518 b » 8 ult.	tam post emptionem se-		
	quutam; maturatique ex		quutam maturati, quam		
	tunc maturandi, et modo		ex tunc maturandi, et		
	etiam pendentes . . .		modo etiam pendentes		
* 328 b » 9	declaret	» 519 a » 6	declararet		
* 328 b » 34	ac	» 519 a » 12 ult.	hac (?)		
* 329 a » 10	conservationem, exactio-	» 519 b » 8 ult.	conservationem et exa-		
	nem		ctionem		
* 329 a » 17	exigerent, perciperentur	» 520 a » 1	exigerent et perciperent		
* 329 a » 23	tribueret	» 520 a » 7	tribuerent		
* 329 a » 26	Cappellaniis	» 520 a » 10	Cappellaniis (?)		
* 329 a » 28 ult.	litaniarum minorum . . .	» 520 a » 13 ult.	litaniarum maiorum		
* 329 b » 6	altare	» 520 b » 23	altari		
* 329 b » 26 ult.	celebrando	» 521 a » 18	celebrandi		
* 330 a » 27 ult.	nunc	» 522 a » 1	ad quos nunc		
* 330 a » 11 ult.	ex beneficiis	» 522 a » 18	et beneficiis		
* 330 a » 9 ult.	alias unitis, unam domum,	» 522 a » 20	alias unitis, seu domorum		
	seu domorum, et bono-		et bonorum locis, unam		
	rum locis domus Thisini,		domum, domus Thisini		
	seu, <i>la casa di Tisino</i>		seu <i>la casa di Tisino</i>		
	nuncupati Papiensis dioe-		nuncupatam. Papiensis		
	cesis		dioecesis		
* 330 b » 20	extra	» 522 b » 1 ult.	circa		
* 331 a » 15	de illis	» 523 a » 9 ult.	illis		
* 332 a » 14	auferentur	» 524 b » 1 ult.	auferantur		
* 332 a » 21	comprehendat	» 525 a » 7	comprehendant		
* 332 b » 31	dummodo non ultra . . .	» 526 a » 2	dummodo ultra		
* 333 a » 20 ult.	Lateranensi	» 528 a » 2	Lateranensis statum		
* 333 a » 3 ult.	ad ministrorum	» 528 a » 20	ac ministrorum		
* 333 b » 4 ult.	habentes	» 529 a » 9	habemus		
* 334 a » 5	conventum	» 529 a » 17	conventus		
* 334 a » 20 ult.	tam	» 529 b » 23	etiam		
* 334 b » 1	quidquid	» 529 b » 1 ult.	et quidquid		
* 334 b » 3	expensa	» 530 a » 2	expensas		
* 334 b » 28 ult.	praedecessorum	» 530 b » 2	successorum		
* 335 a » 24 ult.	derogationes, concessio-	» 531 a » 18 ult.	derogationes et concessio-		
	nes		siones		
* 335 a » 12 ult.	observata	» 531 a » 6 ult.	observata, exprimerentur		
			et insererentur		
* 338 b » 22	Hispanicae . . . Italicæ	» 535 b » 21	Hispanicæ . . . Italicæ		
* 338 b » 24	et animarum	» 535 b » 23	animarum		
* 338 b » 27	Apostolici	» 535 b » 26	apostoli		
* 338 b » 25 ult.	congregationis	» 536 a » 2	congregationis alumni		
* 339 a » 29 ult.	optari . . . optatio . . .	» 536 b » 17 ult.	aptari . . . aptatio		
* 339 b » 35 ult.	neque eorum loco mutari	» 537 b » 5	neque mutari aut alio co-		
	aut poni		rum loco poni		
* 339 b » 34 ult.	alios	» 537 b » 6	ali		
* 339 b » 29 ult.	substitui	» 537 b » 11	substitui possint		
* 340 a » 11	religiosi	» 538 b » 16	religiosi		
* 340 b » 7	ullatenus	» 538 b » 10 ult.	ullatenus		

Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.			Edit. Taur.		
Pag. 342 a linea 13	praescientiae	Pag. 541 a linea 2 ult.	conscientiae		
» 342 a » 14	commissionibus	» 541 b » 1	concessionibus (?)		
» 342 a » 2 ult.	se involvere	» 541 b » 3 ult.	se involvet		
» 342 b » 2	Ecclesiae	» 542 a » 2	ecclesiarum (?)		
» 343 a » 14	Novoramem Spergam . . .	» 543 a » 2	novo nomine Spergam		
			nuncupatum (?)		
» 343 a » 29 ult.	non habentes	» 543 a » 7 ult.	habentes		
» 344 a » 27	ea	» 544 b » 15 ult.	ad ea		
» 345 a » 37 ult.	de ea	» 546 a » 8 ult.	ad ea		
» 345 b » 30	confirmare	» 547 a » 19	confirmari		
» 347 a » 31	de ea	» 549 b » 11	ad ea		
» 348 b » 12	coruscant	» 552 a » 8 ult.	coruscat		
* 349 a » 20	statuti	» 552 b » 17 ult.	statutis		
* 350 b » 7	ita tamen	» 555 a » 9	id quidem faciat, ita tamen		
* 353 b » 9	ecclesiae	» 558 b » 12	ecclesiae reductam		
» 352 a » 22 ult.	quam extra eam ubilibet	» 560 a » 17 ult.	quam extra eam ubilibet,		
	locorum minime habere		locum minime habere		
» 356 a » 36 ult.	quadraginta	» 564 a » 21	nonaginta (?)		
» 356 a » 32 ult.	primo loco	» 564 a » 25	primo		
» 356 a » 18 ult.	collectoribus	» 564 a » 3 ult.	collatoribus (?)		
» 356 a » 8 ult.	etiam	» 564 b » 9	etiamsi		
» 356 a » 1 ult.	et	» 564 b » 18	etiamsi		
» 356 b » 8	si quas habeantur	» 564 b » 17 ult.	si quae habeantur		
» 356 b » 24 ult.	decimae, primitiae . . .	» 565 a » 17 ult.	decimas, primitias		
» 356 b » 11 ult.	absentium	» 565 a » 4 ult.	absentium autem		
» 356 b » 10 ult.	pro uniuscuiusque rata	» 565 a » 3 ult.	pro uniuscuiusque rata		
	portione		portiones		
» 356 b » 8 ult.	cessantibus	» 565 b » 1	cessanti		
» 357 b » 14 ult.	foundationem	» 567 a » 15	praesentationem		
» 358 b » 9	firmamque	» 568 a » 10 ult.	firmam		
» 359 b » 7	iuris	» 569 b » 12	iure		
» 365 a » 1	illius	» 572 a » 2	illarum		
» 366 b » 18 ult.	maiores	» 573 a » 17	maior		
» 366 a » 31 ult.	Decernentes	» 573 b » 16 ult.	Decernens		
» 366 b » 8 ult.	demoniale	» 574 b » 7 ult.	domaniale (vel) demaniale		
» 368 a » 6	permittant	» 576 b » 19	permittat		
» 368 b » 9	opportunam	» 577 b » 6	importunam (?)		
» 368 b » 18	pensatis	» 577 b » 16	pensata		
» 368 b » 25	celebrantur	» 577 b » 23	celebrarentur (?)		
» 368 b » 6 ult.	Sedis	» 578 a » 21 ult.	Sedis potestatis (?)		
» 369 b » 10	futuris aedificiis	» 579 a » 17 ult.	structuris, aedificiis (?)		
» 369 b » 28 ult.	decernendo	» 579 a » 26 ult.	decrevit		
» 369 b » 25 ult.	Nolano	» 579 b » 22 ult.	Dolano		
» 370 a » 4	subreptioni	» 580 a » 8	subreptionis (vel) subre-		
			ptionis		
» 370 a » 21 ult.	alias si	» 580 b » 12	alias		
» 371 a » 28 ult.	Sedis	» 582 a » 10	Sedi		
» 371 a » 19 ult.	provideri	» 582 a » 20	provideri		
» 371 b » 16 ult.	possint	» 583 a » 18	possit		
» 372 a » 35	nullo	» 583 b » 17 ult.	ullo		
» 374 b » 15	Sanctitati	» 588 a » 8	Sanctitatis		
» 375 a » 20	constitutum	» 588 a » 1 ult.	constituito		
» 376 a » 13 ult.	illis	» 590 b » 1	illius		
» 376 b » 22	considerantesque	» 591 a » 7	considerantes		
» 376 b » 21 ult.	prorogatum et extensum .	» 591 a » 15 ult.	prorogatum et extensam		
» 376 b » 16 ult.	posset	» 591 a » 13 ult.	posse		
» 378 b » 5 ult.	darent	» 591 b » 3	daret		
» 378 b » 2 ult.	computerum	» 591 b » 6	millonum ?		

<i>Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.</i>			<i>Edit. Taur.</i>		
Pag. 378 b	linea 18	reparatione	Pag. 594 a	linea 21	ult. repartitione (?)
» 379 a	» 20	ult. ac tam	» 595 b	» 2	etiam
» 380 a	» 1	compescendo	» 596 b	» 6	compescendi
» 380 a	» 4	aggravando	» 596 b	» 9	aggravandi
» 381 a	» 18	Granaten. cathedralium	» 598 a	» 11	ult. Granatensis et aliarum ca- thedralium
» 381 a	» 25	ult. perpensos	» 598 b	» 8	perpessos
» 382 a	» 17	sibi	» 599 b	» 11	ult. illis (?)
» 383 b	» 2	ult. ad quos	» 602 b	» 7	ult. ab iis ad quos
» 384 a	» 28	ult. non obstante	» 602 b	» 11	ult. non obstare
» 384 b	» 10	transferri	» 603 a	» 4	ult. transferri conveniebat
» 384 b	» 2	ult. ad	» 604 b	» 3	ac
» 386 b	» 11	diocesim	» 607 a	» 13	dioceses
» 387 a	» 10	ult. sanctitate	» 608 a	» 10	ult. sanctae
» 390 a	» 15	intuitum	» 613 a	» 11	intuitum convertentes
» 393 a	» 1	ult. praebeat	» 618 a	» 12	praebeant
» 393 b	» 16	optabilibus	» 618 a	» 14	ult. optabilibus
» 396 b	» 30	eos non	» 623 a	» 15	ult. non
» 397 b	» 3	ult. confirmamus et innovamus	» 625 a	» 11	ult. confirmatis et invocatis
» 398 a	» 13	an. vi	» 625 b	» 5	an. v
» 398 a	» 23	ult. omnem sapientiam	» 625 b	» 6	ult. omnis sapientia
» 398 b	» 1	tunc	» 626 a	» 19	nunc
» 399 b	» 32	ult. per consules	» 628 a	» 20	ult. consules
» 399 b	» 25	ult. non fecerint	» 628 a	» 13	ult. fecerint
» 400 b	» 8	factas	» 629 b	» 5	facta
» 400 b	» 8	ult. liminentur	» 630 a	» 9	eliminenter (vel) termi- nentur
» 401 a	» 33	nigra . . . contexta	» 630 b	» 11	nigrae . . . contextae
» 401 a	» 42	ipsi	» 630 b	» 20	quod ipsi
» 401 a	» 45	ideo	» 630 b	» 23	et ideo
» 401 b	» 10	nec non	» 631 a	» 17	nec non excommunicationis
» 402 a	» 12	diversionem	» 632 a	» 9	diversionum
» 403 a	» 2	ult. sufficienti	» 634 a	» 5	sufficientis
» 403 b	» 9	et contiguus	» 634 a	» 15	contiguus
» 403 b	» 15	ult. ad eam	» 634 b	» 19	ad eum
» 403 b	» 12	ult. intermediatae	» 634 b	» 22	intermediae separata
» 404 a	» 18	ecclesiam	» 635 a	» 8	ecclesia
» 404 b	» 25	non habentes	» 635 b	» 1	ult. habentes
» 406 a	» 5	tam maxime	» 638 a	» 15	ult. quam maxime
» 406 a	» 18	ult. existentibus	» 638 b	» 19	existentes
» 406 b	» 2	processionem	» 638 b	» 9	ult. processioni
» 406 b	» 32	religiosis	» 639 a	» 23	ecclesiasticis (?)
» 406 b	» 35	impedimento	» 639 a	» 26	impedimento detentis
» 406 b	» 4	ult. Pontificis	» 639 b	» 14	Pontificum
» 407 a	» 28	vel aliquam facultatem tri- buere dispensari, seu habilitari	» 640 a	» 3	vel aliquam facultatem tri- buere dispensandi seu habilitandi
» 407 a	» 26	ult. reservatis	» 640 a	» 20	reservatur
» 408 a	» 4	se se ipsis	» 641 a	» 1	ult. sibi ipsis
» 410 b	» 1	demandatur	» 645 a	» 10	demandabatur
» 411 a	» 26	tam	» 646 a	» 1	ult. tamen
» 411 b	» 10	sacrae	» 647 a	» 9	sacra
» 411 b	» 39	in proximo	» 647 a	» 5	ult. in proximo asse
» 412 a	» 13	cubabat interdum	» 647 a	» 1	ult. cubabat; interdum
» 412 a	» 29	Navariensis	» 648 a	» 18	Novariensis
» 412 a	» 29	ult. quaerentibus	» 648 a	» 16	ult. querentibus
» 412 a	» 30	Papiensis	» 649 a	» 1	Papiensi
» 413 a	» 21	ult. filiorum	» 650 a	» 5	filium

<i>Edit. Rom. Main., Tom. v, Part. III.</i>			<i>Edit. Taur.</i>		
Pag. 413 a	linea 14	ult. filiorum	Pag. 650 a	linea 12	filium
» 413 a	» 4	ult. narravit	» 650 a	» 23	narravit
» 413 b	» 5	quae	» 650 a	» 9	ult. quam
» 413 b	» 28	ult. ad Apostolatus	» 650 b	» 11	ult. ad Apostolatus apicem
» 413 b	» 16	ult. quando	» 650 b	» 2	ult. quod
» 414 a	» 14	possumus	» 651 a	» 16	ult. possemus
» 414 a	» 34	deliberaturi	» 651 b	» 7	deliberaturos
» 416 a	» 13	septembris	» 654 b	» 2	decembris (?)
» 416 a	» 25	ult. aliis	» 654 b	» 9	ult. alias
» 416 b	» 2	ult. editas	» 656 a	» 1	additas
» 417 a	» 9	ult. ac	» 656 b	» 22	de
» 418 b	» 13	ult. itinere	» 659 a	» 17	itinera
» 419 b	» 25	ult. approbatae	» 660 b	» 20	delegato
» 419 b	» 9	ult. eximimus et liberamus . . . . . decernimus	» 660 b	» 8	ult. eximimus et liberavimus . . . . . decrevimus
» 420 b	» 17	ult. rectores	» 662 a	» 4	ult. rector
» 421 a	» 26	ult. officio	» 663 a	» 15	officii
» 423 a	» 7	irrigant	» 665 b	» 2	ult. irrogant
» 423 a	» 8	putabamus	» 666 a	» 1	putamus (?)
» 423 a	» 14	eosdemque	» 666 a	» 7	eosdemque
» 423 a	» 20	est	» 666 a	» 13	et

Tom. v, par. IV.

» 291 a	» 3	reliqua suppressenda	» 666 b	» 5	ult. suppressenda
» 291 a	» 7	reddituum	» 667 a	» 1	reddituum computationem
» 291 b	» 6	ult. monasteriis	» 668 b	» 1	monasterio
» 292 a	» 22	novitiis	» 668 b	» 15	ult. novitii

Tom. v, par. III.

» 424 b	» 2	ult. illarum quod	» 671 b	» 7	ult. illarumque
» 423 b	» 15	ult. earum	» 673 b	» 3	ob earum
» 424 b	» 4	fungentes citan	» 673 b	» 22	fungentes
» 425 b	» 4	ut quae regni	» 674 b	» 3	ut regni

CONSTITUTIONES CLEMENTIS VIII

Anno XII Sacri eius Principatus editae, et deinceps.

An. G. 1603

CCCX.

Innovatio Constitutionis Pauli IV contra negantes Trinitatem¹, aut divinitatem Iesu Christi, vel eius conceptionem de Spiritu Sancto, vel mortem pro nostra redemptione, aut virginitatem Beatissimae Virginis Mariae, adiectâ formâ ipsam Constitutionem publicandi, ne de caetero illius ignorantia allegari possit.

**Clemens Papa VIII
ad perpetuam rei memoriam.**

Exordium.

Dominici gregis divinâ providentiâ nobis, licet meritis imparibus, commissi sollicitudo postulat, ut Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum constitutiones, quae praesertim ad fidei catholicae integritatem conservandam et impios homines ac pravarum haeresum

¹ Hanc Pauli IV Constitut. V. *Cum quorundam* habes tom. vi, pag. 500.

An. G. 1603

assertores debitis poenis plectendos pertinent, innovemus, ne, qui eiusmodi errorum labe infecti sunt, earumdem constitutionum et poenarum in eis inflictarum ignorationem ullo modo praetendere, aut quavis ratione excusare se posse praesumant.

§ 1. Cum itaque felicitis recordationis Paulus Papa IV praedecessor, etc. (*Omittitur insertio huius Bullae, quoniam eam habes in loco citato in nota*).

Pauli IV
const. recenset.

§ 2. Eo tamen huiusmodi impiorum hominum prorupit temeritas, ut, praetextu ignorationis huiusmodi constitutionis ac poenarum in eadem constitutione inflictarum, se illis minime subiacere nec obnoxios esse putent, ac propterea se ab eisdem poenis liberari et absolvi posse praetendant.

Nonnulli ignorantiam illius allegabant.

§ 3. Nos igitur animadvertentes, ut idem quoque Paulus praedecessor bene animadvertit, huiusmodi errores tam graves ac nefandos existere, ut illi, qui in eos incidunt, nullam prorsus excusationem

Eam innovans contra huiusmodi errorum assertores tamquam contra relesos in haeresim animadverti decernit.

habeant, sed subversi potius et imma-
nes quam haeretici merito dici possint;
propterea, ut illi debita animadversione
omnino puniantur, nec a praefatis erro-
ribus ulla excusatione de caetero se tueri
valeant, motu proprio, et ex certa scien-
tia ac matura deliberatione nostra, deque
apostolicae potestatis plenitudine, hac no-
stra perpetuo valitura constitutione, dicti
Pauli praedecessoris vestigiis inhaerentes,
ac eius constitutionem praedictam, quoad
poenas in ea contentas, innovantes ac per-
petuo confirmantes et approbantes, su-
pradictos omnes et singulos, qui hacten-
us in similes errores aut eorum aliquem
lapsi sunt, aut in posterum prolabantur,
attenta dictorum errorum gravitate et
enormitate, cuiuscumque dignitatis, gra-
dus, ordinis, vel conditionis existant,
nulla illis etiam ignorantiae supradictae
constitutionis excusatione suffragante, pro
subversis et relapsis in haeresim haberi, et
tamquam relapsos curiae saeculari tradi,
ac per eandem curiam debitis poenis in
relapsos statutis puniri posse, auctoritate
apostolica tenore praesentium perpetuo
statuimus.

§ 4. Non obstantibus omnibus illis quae
praedictus Paulus praedecessor voluit non
obstare, caeterisque contrariis quibus-
cumque.

§ 5. Ut autem huiusmodi constitutio-
nis ignorantia de caetero allegari, aut
praetendi nunquam possit, atque ut praes-
entes omnibus innotescant, volumus illas
ad valvas ecclesiae Lateranensis et basi-
licae Principis Apostolorum, et in acie
Campi Florae, more solito, publicari et
affigi, atque iis inde amotis eorumdem
exempla, etiam impressa, ibi affixa re-
linqui, factaque publicatione huiusmodi,
omnes qui in Urbe, post mensem, qui
vero extra eam et citra montes, post qua-
tuor menses, et qui demum ultra montes
fuerint, post decem menses a die publi-

cationis huiusmodi computandos, perinde
afficere et arctare, ac si eorum cuilibet
personaliter intimatae fuissent.

§ 6. Et nihilominus, ut ipsae praesen-
tes literae eo notiores fiant, et omnibus
magis innotescant, nec non pro potiori
cautela, volumus, ut inquisitores contra
haeticam pravitatem, in iis civitatibus,
terrīs et locis in quibus constituti sunt,
ubi vero huiusmodi inquisitores non sunt,
locorum Ordinarii publicationem prae-
sentium, ut infra dicitur, fieri curent;
ac propterea universis et singulis vene-
rabilibus fratribus patriarchis, primati-
bus, archiepiscopis, episcopis et aliis lo-
corum Ordinariis, nec non dilectis filiis
inquisitoribus praefatis contra haeticam
pravitatem ubilibet constitutis, per easdem
praesentes committimus, et in virtute
sanctae obedientiae districte praecipiendo
mandamus, ut per se, vel alium, seu alios
hasce nostras literas, postquam earum
exemplum receperint, seu earum noti-
tiam habuerint, semel, aut pluries, prout
eis magis expedire visum fuerit, ipsi qui-
dem patriarchae, primates, archiepiscopi
et episcopi, et alii locorum Ordinarii in
eorum cathedralibus et maioribus respec-
tive ecclesiis civitatum, oppidorum et
locorum quorumcumque eorum dioecesum,
ubi inquisitores non fuerint, ubi
vero inquisitores fuerint, ipsimet in-
quisitores in eisdem ecclesiis, dum in eis
maior populi multitudo ad divina conve-
nerit, solemniter publicent, et publicari,
auctoritate nostra, mandent et faciant.

§ 7. Caeterum, quia difficile foret, etc.
Datum Romae apud S. Petrum, sub an-
nulo Piscatoris, die III februarii MDCIII,
pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 3 februarii 1603, pontif. an. XII.

Et ubilibet
ab Inquisitori-
bus et locorum
Ordinariis.

CCCXI.

*Mandatum collectori Portugalliae nunc
et pro tempore existenti ut Ordinarios
locorum commoneat, illisque praeci-
piat, ut certum numerum monialium
in monasteriis regnorum Portugalliae,
ubi praefixus non est, iuxta Concilii
Tridentini decreta praescribant.*

Dilecto filio spoliorem ac furium Camerae
nostrae Apostolicae debitorum in Portu-
galliae et Algarbiorum regnis collectori
generali,

Clemens Papa VIII.

Dilecte filii, salutem et apostolicam
benedictionem.

In nonnullis
monasteriis mo-
nialium nume-
rus praefinitus
non erat.

§ 1. Cum, sicut ad nos perlatum est,
in quampluribus monialium monasteriis
diversorum Ordinum in civitatibus, oppi-
dis et locis regnorum Portugalliae et Al-
garbiorum consistentibus, tam locorum
Ordinariis, quam Regularibus subiectis,
certus monialium numerus iuxta Concilii
Tridentini decreta nondum praefinitus
existat:

Mandatum de
quo in rubrica.

§ 2. Nos pro nostri pastoralis muneris
debito monasteriorum eorumdem statui
opportune consulere cupientes, ac de tua
prudentiā et religionis zelo plurimum in
Domino confisi, ex voto etiam venera-
bilitium fratrum nostrorum sanctae Ro-
manae Ecclesiae cardinalium super con-
sultationibus et negotiis episcoporum et
regularium praepositorum, tibi per praes-
entes committimus et mandamus, ut
venerabiles fratres archiepiscopos et epi-
scopos ac alios locorum Ordinarios no-
mine nostro commoneas, illisque praeci-
pias, ut in singulis quorumvis Ordini-
um monialium monasteriis eorum-
dem curiae et gubernio subiectis, quilibet
eorum certum monialium numerum
iuxta Concilii Tridentini decreta praeci-

scribat, ultra quem numerum sic praeci-
piendum deinceps in eisdem respec-
tive monasteriis aliquae moniales, abs-
que speciali nostra et Apostolicae Sedis
licentiā, recipi minime possint:

§ 3. Utque iidem locorum Ordinarii,
tamquam nostri et Apostolicae Sedis de-
legati, in monasteriis monialium regula-
rium quorumvis Ordinum curiae et gu-
bernio subiectis, simul cum eisdem su-
perioribus regularibus certum similiter
monialium numerum, quem de caetero
absque simili nostra et Apostolicae Sedis
licentiā nullatenus cuiquam excedere li-
ceat, praescribere curent; atque super
hoc opportunam facultatem, auctoritate
nostrā apostolicā, eisdem locorum Ordini-
ariis concedas: eisdem, autem locorum
Ordinariis, et aliis superioribus regula-
ribus dictorum monasteriorum, ut super
huiusmodi numero dispensare, illumve
quovis modo transgredire non valeant,
eādem auctoritate prohibeas.

§ 4. Non obstantibus quibusvis eorum-
dem monasteriorum et illorum Ordinum,
etiam iuramento, confirmatione aposto-
licā vel quavis firmitate aliā roboratis sta-
tutis et consuetudinibus, privilegiis quo-
que, indulgentiis et literis apostolicis eisdem
locorum Ordinariis et aliis superioribus
regularibus eorumdem monasteriorum in
contrarium praemissorum quomodolibet
concessis, confirmatis et approbatis. Qui-
bus omnibus et singulis, eorum tenores
praesentibus pro expressis habentes, haec
vix duntaxat specialiter et expresse de-
rogamus, caeterisque contrariis quibus-
cumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub an-
nulo Piscatoris, die VIII martii mensis
pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 8 martii 1603, pontif. an. XII.

Et in Rubrica Secreti, etc.

Hoc idem
perficiendum ab
Ordinariis, tam-
quam delegatis
S. S. in mona-
steriis regulari-
bus subiectis.

Derogatio con-
trariorum.

CCCXII.

Approbatio explicationis Kalendarii Gregoriani a Christoforo Clavio Bambergenſi e Societate Ieſu editae cum abrogatione aliorum Kalendariorum ¹.

Clemens Papa VIII
ad perpetuam rei memoriam.

Quaecumque a Romanis Pontificibus, praedecessoribus nostris, ad communem totius catholicae Ecclesiae utilitatem diuturno studio et longa deliberatione pie sapienterque sancita et decreta sunt, debent a nobis non solum omni ope ab iniquorum hominum impugnatione defendi, sed etiam, quantum in Domino licet, auctoritate apostolica confirmari.

§ 1. Cum itaque felicis recordationis Gregorius papa XIII, praedecessor noster, Kalendarium Romanum, atque annum ecclesiasticum (qui, ob minuta quaedam neglecta, progressu temporis ita a vero deflexerat, ut, nisi idem Gregorius opportune providisset, sacrum Paschae diem plerumque extra legitimum tempus, a Sacris Conciliis et Patribus constitutum) in posterum exhibuisset celebrandum, tanta cura et felicitate in pristinum statum restituere, ut praedictum Kalendarium nulli unquam mutationi amplius expositum esse videatur; quia tamen nonnulli improbi homines eo audaciae proruperunt, ut hoc magni laboris opus, tantorum virorum industria et studio confectum, oppugnare et calumniis lacessere, idque illi obicere praesumpserint, quod non semper motibus caelestibus ad unguem respondeat (quasi vero eiusmodi Kalendarium forma excogitari possit, quae una et eadem cum omnium, qui subsequuntur, annorum decursu semper conveniat, et nullo unquam tempore a motibus cae-

lestibus vel minime discrepet), ac praecipue quidam Franciscus Vieta in tantam imprudentiam devenerit ut Kalendarium quoddam a se compositum, plenum erroribus, et Gregoriano plane contrarium, Gregorianum tamen inscribere et edere ausus sit, eique praedicti Gregorii praedecessoris literas emendationis et restitutionis Kalendarii praeposuerit, ut, proposita palam veri specie, falsae suae doctrinae venenum instillaret:

§ 2. Nos attendentes huiusmodi Kalendarium a praedicto Gregorio praedecessore nostro summam diligentiam et sedulitate, adhibitis in hoc opus viris harum rerum peritissimis, esse restitutum, illudque perfectum perpetuumque iure optimo inscribi potuisse, quod semper suis praecipuis partibus integrum persistat; nec mirandum esse, quod cyclus nostrarum epactarum in dies Kalendarii distributus interdum in noviluniis ac lunis XIV Paschalibus non omnino cum motibus caelorum consentiat, cum hoc in omni cyclo necessario eveniat, satisque sit quod error hic, qui vitari nequit, multo rarior deprehendatur in novo hoc Kalendario, quam in ullo alio; propterea ad maiorem illius declarationem, et ad omnem eius impugnationis occasionem caeterasque difficultates tollendas, dilecto filio Christoforo Clavio Bambergenſi, Societatis Iesu religioso, viro hac in re versatissimo, et qui insignem in eiusdem Kalendarii emendatione operam sub eodem Gregorio navavit, mandavimus, ut explicationes in praedictum Kalendarium ederet, tum ad confirmationes eiusdem Kalendarii ac Gregorii rationes, tum ad omnium adversariorum commenta infringenda; qui tandem post multas lucubrationes hunc librum diu desideratum nobis obtulit, eumque *Romani Kalendarii a Gregorio XIII Pontifice Maximo restituti explicationem iussu nostro editam* nuncupavit, in quo adversariorum

Clemens ideo veri Kalendarii explicationem Christoforo Clavio committit.

Proemium.

Gregorius XIII Kalendarium emendari curat.

Sed nonnulli falsum Kalendarium supponunt.

¹ Ex Regest. in Secret. Brev.

errores perspicue confutantur, doceturque hoc Kalendarium futurum perpetuum, ita ut nulli unquam ne minimae quidem mutationi, quod ad dispositionem epactarum attinet, obnoxium sit, quamquam post plurima elapsa saecula alia solaris anni et lunaris aequatio fortassis instituenda sit:

§ 3. Quare nos, ne de caetero contra dictum Kalendarium aliquid obicere aut confingi possit opportune providere volentes, dicti Kalendarii explicationem a praedicto Christoforo Clavio editam per praesentes approbamus; caetera vero Kalendaria, a quibusvis iam confecta, huic aliqua ratione contraria, quae mendosissima Ecclesiae obtruduntur (praesertim illud quod dictus Franciscus Vieta propria auctoritate edidit, et a Gregoriano praeter alia discernitur, quod in illo ad primam diem ianuarii epacta xxx, sive hoc signo notata sicuti in Kalendaris habetur, non adscripta sit, ut in Gregoriano, annusque cum epacta xxix ab octava die martii incipiat, quae res inaudita est, et Patribus Nicaeni Concilii prorsus contraria, nec non quaecumque alia forsitan in posterum edenda in universo christiano orbe perpetuo abrogamus, eorumque usum ubique interdiciamus, ac prohibemus.

§ 4. Sicque ab omnibus censeri, et ita per quoscumque iudices ordinarios et delegatos iudicari et definiri debere: irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 5. Praecipientes in virtute sanctae obedientiae universis venerabilibus fratribus patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis et aliis locorum Ordinariis, eorumque vicariis in spiritualibus generalibus, ut praesentes nostras litteras in eorum quisque ecclesiis, civitatibus et

diocesisibus publicari et observari curent et faciant.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis, et litteris apostolicis in contrarium praemissorum haecenus quomolibet concessis, confirmatis et approbatis, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides habeatur, quae praesentibus ipsis haberetur, si essent exhibitae, vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVII martii MDCIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 17 martii 1603, pontif. an. XII.

CCCXIII.

Mandat episcopo Cenetensi, ut unum Vicarium in spiritualibus et temporalibus in parte inferiori ipsius civitatis in loco ab episcopali palatio separato constituat, et unum Auditorem apud se habeat, cui causas in gradu appellationis a sententiis prolati a dicto vicario committat.

Venerabili fratri episcopo Cenetensi
Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Cupientes commoditati civium et incolarum habitatorumque istius civitatis Cenetensis illiusque universi territorii

Derogat contrariis.

Transumptis danda fides.

Modo Prae-positi Vicariis

¹ Ex Regest. in Secret. Brev.

ritorii comitatus ac iurisdictionis, quae in temporalibus etiam fraternitati tuae et pro tempore existenti Ecclesiae Cenetensis praesuli subest, pro apostolici muneris quo Ecclesiis omnibus praesidemus debito, opportune consulere, iustis etiam ac rationabilibus causis suadentibus; motu proprio, et ex certa scientia et maturâ deliberatione nostrâ, deque apostolicae potestatis plenitudine, eidem fraternitati tuae per praesentes iniungimus, ut in parte inferiori eiusdem civitatis, in loco ab episcopali palatio separato, unum vicarium generalem in spiritualibus et temporalibus, virum fide, doctrinâ et integritate praestantem, cum convenienti provisione, ita ut pro sui officii qualitate se decenter sustentare valeat, et eo pacto a sordibus et muneribus absteat, deputes et constituas, qui omnes et singulas causas civiles, criminales et mixtas, omnium et quorumcumque civium, incolarum, comitativorum et habitatorum, necnon communitalis, universitatis et cuiusvis collegii seu congregationis dictae civitatis, comitatus, territorii et iurisdictionis Cenetensis, vel aliâs quoquo modo Ecclesiae Cenetensi subditorum, et ad forum ac iurisdictionem temporalem Cenetensem quomodolibet spectantes et pertinentes, audiat, cognoscat et sine debito, prout iuris fuerit, terminet et decidat.

§ 2. A cuius sententiis si appellari, reclamari, de nullitate dici, seu adversus illas recursum, vel in integrum restitutionem, prout de iure, peti contigerit, in iis casibus, in quibus de iure communi vel ex dispositione statutorum dictae civitatis Cenetensis non erit prohibitum appellare, reclamare, de nullitate dicere, recursum vel restitutionem in integrum petere; tu causas appellationum, reclamationum, nullitatum, recursuum vel restitutionum in integrum huiusmodi, ac

ditori tuo, viro similiter fide, doctrinâ et integritate conspicuo, quem apud te habere debeas, per ipsum auditorem tuum in secundâ instantiâ audiendas, cognoscendas, sineque debito terminandas et decidendas, per commissionem ordinariam tuamque rescriptum committas, ipseque auditor in causis huiusmodi sententias ab eo ferendas subscribat.

§ 3. Quod si contigerit per ipsum auditorem sententias, a vicario praedicto in primâ instantiâ latis, revocari, vel primae minime conformes proferri, tunc tu causas easdem per te ipsum, tam tuâ ordinariâ auctoritate, quam etiam tamquam noster et Apostolicae Sedis delegatus, audias, cognoscas et sine debito pro iustitiâ termines et decidas.

§ 4. Nos enim in omnibus et singulis causis supradictis ad iurisdictionem et potestatem Cenetenses in temporalibus, ut supra, quovis modo spectantibus et pertinentibus, duas conformes facere rem iudicatam, et illas fore et esse executioni per iudicem ultimam proferentem, omni et quacumque appellatione postpositâ, demandandas, ita quod utriusque partium semel tantum et non ulterius liceat appellare, iuxta formam, tenorem, continentiam et dispositionem statutorum dictae civitatis decernimus.

§ 5. Volumus tamen, ac tibi iniungimus, ut vicarium et auditorem huiusmodi non solum iis, quas diximus, virtutibus ornatos, sed etiam alienigenas, et, si fieri poterit, ex Apostolicae Sedis subditis, ita ut nos in eos, quatenus, quod absit, aliquando in officio deliquerint, delatâ animadvertione procedere valeamus, diligere procuret.

§ 6. Caeterum tibi praemissa omnia et singula faciendi, ipsisque abs te constituendis vicario et auditori huiusmodi causas praedictas, ut praemissum est, audiendi, cognoscendi sineque debito ter-

In quorum conductu Episcopus ipse delat

Ita ut duae conformes faciant rem iudicatam

Et semel tantum liceat appellari.

quod lites repetitas in eligendis Vicario et Auditore debeat

Et Auditorem insuper constituat pro cognoscendis causis appellationum

minandi et decidendi, aliaque in praemissis, et circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, gerendi et exequendi, plenam, amplam et opportunam facultatem et auctoritatem concedimus et impertimur.

Ad aliam, quam ad Auditorem praedictum et Episcopum, appellare et recurrere omnibus vetat.

§ 7. Mandantes propterea tam communitati, universitati, collegiis et congregationibus quibuscumque, quam omnibus et singulis civibus, incolis, comitativis, et quovis modo habitatoribus dictae civitatis, comitatus, territorii et iurisdictionis Cenetensis, sub excommunicationis, etiam latae sententiae, aliisque censuris et poenis Ecclesiasticis ipso facto incurrendis in casu contraventionis, in causis appellationum, reclamationum, recursuum, nullitatum et restitutionis in integrum praedictarum, ne alium, quavis auctoritate fungentem, quam supradictum auditorem tuum et te ipsum, ordine et forma supra expressis, quovis quaesito colore, vel praetextu adire audeant seu praesumant.

Clausulae.

§ 8. Sicque, et non aliter, in praemissis omnibus et singulis de caetero perpetuis futuris temporibus observari debere, ac ita per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublatâ eis, et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane, quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus, statuimus et ordinamus.

Derogatio contrariorum.

§ 9. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae Ecclesiae Cenetensis, illiusque civitatis, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum sub

annulo Piscatoris, die XII aprilis MDCLIII, pontificatus nostri anno XII¹.

Dat. die 12 aprilis 1603, pontif. an. XII.

CCCXIV.

Dismembratio curae animarum ab ecclesia sancti Triphonis de Urbe, quae unitur ecclesiae S. Augustini cum Stationum translatione².

Clemens Papa VIII, ad perpetuam rei memoriam.

Ex iniuncto nobis apostolici muneris debito, ad ea libenter intendimus, per quae christifidelium animarum curae, et divini cultus augmento opportunius consulatur, prout in Domino salubriter conspiciamus expedire.

Exordium.

§ 1. Cum itaque ecclesiam sancti Triphonis in regione Campi Martii de Urbe monasterio fratrum Sancti Augustini de eadem Urbe Ordinis Eremitarum eiusdem sancti Augustini contiguam existere, et curam animarum eidem ecclesiae sancti Triphonis incumbentem, necnon reliquiarum eiusdem ecclesiae sancti Triphonis per dilectos filios priorem et fratres dicti monasterii sancti Augustini (quod insigne existit, et fratrum numero et sufficientiâ ad huiusmodi curam exercendam refertum est) commodius et facilius, quam per alios sacerdotes exerceri posse consideraverimus; ex his et aliis rationabilibus causis animum nostrum moventibus, motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolica potestatis plenitudine, ab

Dismembratio et unio de quibus in rubrica.

¹ Hac eadem die Clemens suis litteris in forma Brevis, quibus initium est: *Quae pro Ordinis vestri*, confirmavit privilegia omnia ab antecessoribus Pontificibus concessa Ordini S. Pauli Primi Eremitae.

² Ex Regest. in Secret. Brevium.

eadem ecclesia sancti Triphonis curam animarum huiusmodi, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo abdicamus et dismembramus, ac ad ecclesiam praedicti monasterii sancti Augustini perpetuo transferimus, ita ut per aliquem seu aliquos eiusdem monasterii fratres, ad id a dilecto filio nostro in alma Urbe vicario approbatus, exerceri possit et debeat.

Reliquiae ab ecclesia S. Triphonis ad ecclesiam S. Augustini transferendae.

§ 2. Necnon etiam reliquias omnes, in eadem ecclesia sancti Triphonis existentes, ad ipsam ecclesiam sancti Augustini, in qua decentius custodiri et conservari poterunt, similiter transferimus, seu dictis priori et fratribus illas transferendi licentiam et facultatem impertimur.

Fructus quoque et redditus transfert.

§ 3. Insuper eisdem priori et fratribus, ut omnia et singula fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque, etiam incerta, ad praedictam ecclesiam sancti Triphonis ratione exercitii curae animarum spectantia et pertinentia (ita tamen ut ipsi prior et fratres onera omnia eidem ecclesiae sancti Triphonis incumbentia supportare teneantur), auctoritate et tenore praedictis, perpetuo concedimus et assignamus.

Transferentiam indulgentiarum Stationum.

§ 4. Ulterius, ut diebus, in quibus Stationes in praedicta ecclesia sancti Triphonis haberi consueverunt, christifideles, ecclesiam praedictam sancti Augustini visitantes, easdem indulgentias Stationum, quas in praedicta ecclesia sancti Triphonis consequerentur, cumulative consequantur, perinde ac si eandemmet sancti Triphonis ecclesiam visitarent, similiter concedimus et indulgemus.

Clausulae.

§ 5. Decernentes praesentes litteras perpetuo validas, firmas et efficaces existere et fore, nec a quoquam, quavis auctoritate et occasione, impugnari, rescindi, vel retractari ullatenus posse. Sicque, et non aliter, per quoscumque iudices ordinarios et delegatos ubique iudicari et definiri debere, ac irritum et inane quid-

quid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, praesertim nostrâ de non concedendis indulgentiis ad instar, ac dictae ecclesiae sancti Triphonis etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, die XIV aprilis MDCLIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 14 aprilis 1603, pontif. an. XII.

CCCXV.

Declarantur dubia nonnulla ab episcopo Egitanensi proposita¹.

Clemens Papa VIII, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Decet Romanum Pontificem in his, quae ad ecclesiarum omnium, praesertim cathedralium, optimum regimen et utiliora servitia pertinent, auctoritatem suam interponere, ac dubia quaecumque desuper emergentia, opportuna declaratione, e medio tollere, ac alias desuper providere, prout in Domino salubriter conspicit expedire.

Ex defectu residentiae praecedentium episcoporum plures abusus irrepserant.

§ 1. Sane, cum², sicut venerabilis frater Nonnius episcopus Egitanensis nobis exponi fecit, ex eo quod, a quadraginta et pluribus lapsis annis, bonae memoriae episcopi Egitanenses eius antecessores frequentem, seu continuatam apud dictam ecclesiam, ut tenebantur, residentiam nondum non fecerunt, sed eorum aliqui regis Portugalliae curiam sequuti fuerunt, quidam vero in Urbe, et alii in diversis locis

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

² Haec fortasse supplenda erat particula cum, ut quisque viderit ex contextu et ex const. seq. § 1 (R. T.).

extra dioecesim praedictam residere consueverunt, multi tam in ipsa cathedrali ecclesia, quam in eius dioecesi errores et abusus irrepserint, ac plurimae laudabiles ac piaae consuetudines ex eorum praelatorum absentia, minusque diligenti cura in desuetudinem abierint, ac multa denique evellenda, nonnulla vero moderanda et reformanda sint; ac in his apostolicam auctoritatem sibi praesto esse oporteat; ac propterea infrascripta dubia nobis proposuerit, et super illis per nos de opportuna declarationis remedio sibi provideri desideret:

Circa quos praesens episcopus sequentia dubia proponit:

1. De residentia canonicorum:

2. An tempore vacationum possint omnes simul abesse:

3. An praesentes possint per substitutos satisfacere:

4. An episcopus possit eos cogere ut in choro vocem extollant:

5. An tempore functionum choralium possint canonici private celebrare missam.

6. An canonicus fabricae praepositus possit toto anno abesse.

§ 2. Primo siquidem, an praesupposita consuetudine, quod suae ecclesiae canonici possint ab ea longiori tempore, quam a Concilio Tridentino praescribitur, abesse, ipse episcopus talem usum seu consuetudinem ad praescriptum praedicti Concilii possit reducere:

Secundo, an tempore vacationis, canonicis eisdem concessae, possint omnes per id tempus sibi concessum ab ecclesia simul, an vero alii post alios abesse, ne servitium ecclesiae, tempore vacationis, notabiliter defraudetur:

Tertio, an canonici praesentes, et non impediti, teneantur per se ipsos suis oneribus et officiis satisfacere, vel per substitutos:

Quarto, an praedictus episcopus possit cogere canonicos in choro ut vocem extollant, maxime eos, qui culpabiles sunt, nec volunt cum aliis communicare in cantu:

Quinto, an dum celebratur missa solemnis sive conventualis, vel praedicatur, et horae canonicae in choro cantantur, possit aliquis canonicus private, celebrandi causa, a choro recedere, et nihilominus quotidianas distributiones lucrari:

Sexto, an canonicus fabricae administrationi deputatus, propter hanc causam toto anno ab Ecclesiae servitio exi-

matur, et nihilominus distributiones integre lucretur:

Septimo, an pueri in privatis missis, sacristiae et choro cum cottis intervenientes, debeant saltem ordines minores, vel primam tonsuram habere, et pure laicos ab huiusmodi ministerio arcere:

7. An pure laici sint a servitio sacro arcendi:

Octavo, se scire cupere an quoties cum cappa ad ecclesiam, ut divina officia celebret seu illis assistat, progreditur, canonici et capitulum eum a loco suae habitationis, quae parvo spatio ab ecclesia distat, in eundo et redeundo associare teneantur:

8. An canonici episcopum celebratum associare debeant.

Nono, contingere posse ut ipse episcopus extra civitatem, in eius tamen suburbiis, pontificalia exerceat, proindeque dubitare an aliquos de capitulo, ut sibi assistant, remanentibus aliis in choro qui ad divina celebranda sufficiant, secum possit ducere:

9. An ei in aliis ecclesiis celebrandi possint adesse:

Decimo, si aliquando per dioecesim seu aliter in civitate impedito commoranti opus esset vicarium seu officialem generalem pro negotiis urgentibus tractandis ad capitulum destinari seu mitti; ubi, cum primo dicto vicario locus certus hactenus destinatus seu determinatus non fuerit, licet in processibus praecedere soleat, quem locum obtinere deberet, pariter dubitare:

10. An episcopus impeditus debeat sui vicarium ad capitulum deputare, et quomodo locus vicarii in capitulo.

Undecimo, dubitare insuper an prohibere possit capitulo ne pro admittendis ad ecclesiam de aliqua dignitate, canonicatu vel beneficio noviter provisus, summa pecuniarum, vel chyrotaecae, seu alia exigantur, prout hactenus exigi consueverunt:

11. An a devotior provisus quant capitulo aliquid exigere.

Duodecimo, an laicorum vexillum, et ministros saeculares locorum, qui ad processiones, quae per civitatem et loca dioecesis fiunt, confuse et sine ordine accedunt, possit debito loco constituere, et dictos laicos cogere ut ordinate et cum candelis procedant, vel potius, ut ad pro-

12. An possit laici ad processiones accedere, et cum candelis certum locum designare.

cessionones non accedant, compellere valeat:

Ad praedicta
dubia respondet
Pontifex:

§ 3. Nos igitur precibus eiusdem Nonnii episcopi nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, eiusque iustis petitionibus annuere volentes, ex voto venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium super sacris ritibus et caeremoniis deputatorum, quibus praemissa dubia diligenter examinanda commisimus, harum serie declaramus:

Ad primum.

Circa primum, ipsum episcopum posse talem usum et consuetudinem ad praescriptum Tridentini Concilii reducere:

Ad secundum.

Circa secundum, non debere omnes canonicos et beneficiatos simul abesse tempore vacationis, sed alios post alios, ordine servato, ita ut ecclesia servitio non defraudetur:

Ad tertium.

Circa tertium, canonicos per se ipsos servire ac sua munia exercere, non vero per substitutos, debere:

Ad quartum.

Circa quartum, decere ut canonici voce non impediti alte canant in choro, coadiuvantes alios, et posse episcopum illos ad id faciendum hortari:

Ad quintum.

Circa quintum, licitum esse canonicis, celebrandi causa, a choro recedere, nec ob id distributiones quotidianas perdere:

Ad sextum.

Circa sextum, teneri canonicum, administrationi fabricae deputatum, ecclesiae inservire, sicut omnes alii canonici; et si id facere contemnat, mulctandum esse in amissione distributionum, sicut alios non servientes:

Ad septimum.

Circa septimum, convenire praedictos pueros saltem primam tonsuram habere, dummodo per aetatem eiusdem tonsurae sint capaces:

Ad octavum.

Circa octavum, canonicos et capitulum ad id teneri, dummodo distantia, prout praesupponitur, brevis sit:

Ad nonum.

Circa nonum, inhaerendo decretis et resolutionibus alias in simili casu factis et S. R. E. cardinalium Concilii

Tridentini interpretum voto saepius dato, episcopum id posse declaramus:

Ad decimum.

Circa decimum, vicario generali convenire locum super omnes capitulares, tam in congregationibus capitularibus et sessionibus, quam in processionibus, dummodo ibi canonici sacris vestibus parati non incedant:

Ad undecimum.

Circa undecimum, episcopum id prohibere non posse, si pecuniae in utilitatem vel servitium ecclesiae, seu sacristiae vertantur; si vero vertantur in canonicorum seu aliorum privatam utilitatem, posse prohibere:

Ad duodecimum.

Circa duodecimum, episcopum non posse cogere, sed hortari.

Alia dubia
proposita:

§ 4. Praeterea alia etiam infrascripta dubia idem Nonnius episcopus nobis declaranda proposuit, videlicet: Primo statuta dictae ecclesiae cathedralis Egitanensis, quae nec auctoritate apostolica immo nec ordinaria approbata hucusque extiterant, incorrecta et inordinata esse, eorumque plurima in ipsius ecclesiae praeiudicium ac detrimentum tendere; canonicos circa divinorum celebrationem, quod sibi suavius et minus laboriosum esse poterat, ordinare; circa eorum absentias largius, quam par erat, disponere; multas sibi invicem saepe remittere, punctaque in horis, divinis officiis et ecclesiae servitio minimi valoris assignare et statuere; ordinem in choro servandum, qui omnino necessarius videbatur, praefigere differre, in aliisque praedictae ecclesiae servitium concernentibus, eorum arbitrio, et remisse inordinateque procedere.

2. De cessatione a munere beneficii.

Secundo, uno ex eisdem statutis sancitum esse ut qui aliquam dignitatem, canonicatum, vel inferius beneficium obtinens ecclesiae per quadraginta annorum spatium inservierit, eo ipso emeritus, vulgo *iubilado*, censeatur, ad ulteriorisque temporis servitium non teneatur;

et nihilominus fructus, redditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque, ac distributiones quotidianas, etiam extra civitatem et dioecesim integre percipiat; quod si ita, ut canonici volebant, intelligendum ac servandum esset, multi parum post tempus ab ecclesia recederent, illaque debitis, ob ministrorum subtractionem, frauderetur obsequiis, ac divinus cultus notabiliter minueretur.

3. De ultimorum voluntatum commutatione, inconsulta S. Ap.

Tertio, in eadem ecclesia unam capellam, de Quebrada nuncupatam, a quodam episcopo, ut creditur, ab antiquo iam tempore, sub certis modo et forma, ac cum certo missarum aliorumque onerum numero institutam, et sic semper administratam a capitulo, cui dictae capellae administratio incumbit, nuper divisam, ac per duos capellanos distributam, eiusque onera et obligationes, absque nostra et Apostolicae Sedis auctoritate, divisas et separatas fuisse, quod episcopi testatoris voluntati et antiquae institutioni contrariatur, idque per capitulum, sine auctoritate praedicta, fieri non potuisse, cum ad solum Romanum Pontificem ultimorum voluntatum commutationem et interpretationem pertinere de iure constaret.

4. De capitularibus congregationibus tempore horarum et missae.

Quarto, necessarium esse prohibere canonicis ne ad capitulum congregari, seu capitulares congregationes habere possint, dum in ecclesia horae canonicae et missa maior celebrantur, observata haecenus in contrarium consuetudine non obstante.

5. De reis in exilium pellendis per censuras.

Quinto dubitare, an contra delinquentes in exilium, quando eorum crimina et excessus id postulant, condemnatos, ut loca exilio destinata petant, si exequutio realis vel personalis in eos fieri non potest, per censuras et earum aggravationem procedere, ac eos ab eorum parochiis et locis, ubi deliquerunt, arcere valeat.

Declaratio dubiorum.

§ 5. Nos item, quoad supradicta no-

bis proposita dubia, quae similiter venerabilibus fratribus nostris Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus super Episcoporum et Regularium negotiis et consultationibus a nobis deputatis diligenter examinanda commisimus, harum serie declaramus:

Ad primum.

Quoad primum videlicet, licet satis per decretum Concilii Tridentini cap. xv session. xxiv de *Reformatione* provisum sit, posse tamen episcopum, si opus fuerit, nova statuta cum consilio capituli edere, et illa edita (referendo, in quibus differunt ab antiquis) ad congregationem Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praepositam transmitti, ut ab ea examinentur et approbentur.

Ad secundum.

Quoad secundum, non videri interim aliquid super hoc innovandum, sed cum casus particulares evenerint, posse episcopum eandem congregationem consulere.

Ad tertium.

Quoad tertium, capitulo Egitanensi non licuisse voluntatem testatoris, seu primam foundationem, inconsulta S. Sede Apostolica, commutare vel alterare; et ideo censemus omnia in pristinum ad formam primae foundationis restituenda esse.

Ad quartum.

Quoad quartum, episcopum posse prohibere, iuxta aliam similem declarationem factam ab eadem Sacra Congregatione sub die xvii novembris MDC, in qua declaravit, non esse habendum capitulum dum missa seu horae canonicae in ecclesia celebrantur; idque etiam fuit decretum in Conciliis Basileensi, Coloniensi, Mediolanensi et aliis, ita ut canonici contravenientes in amissione distributionum, nisi adesset urgentissima causa vel maxima necessitas, puniantur.

Ad quintum.

Quoad vero quintum, non expedire aliud quam a Concilio statutum est.

Ad sextum.

§ 6. Demum praedictus Nonnius Epi-

scopus reliqua alia etiam infradicenda dubia nobis declaranda proposuit; scilicet:

Primo, ecclesiam praedictam Egitanensem inter caeteras Portugalliae insignem esse, in eaque triginta praebendas et septem dignitates, ultra pontificalem, extare; canonicos vero circa eiusdem ecclesiae administrationem et servitium in aliquibus minus ordinate, ut praemissum est, procedere, multaue circa idem servitium reformatione indigere: cumque singulae praebendae ad valorem quingentorum ducatorum monetae illarum partium, ut plurimum, ascendant, omnesque earum redditus in distributionibus quotidianis consistant, ipsos canonicos ita easdem distributiones dividere, ut principalioribus horis et missae maiori minimi valoris puncta, scilicet unius, trium et sex quaternorum respective assignent, unde oriebatur ut ipsi canonici, cum parum amittant, eisdem horis et missae interesse negligant, segniterque circa ecclesiae praedictae servitium ob hanc rationem procedant, cum in aliis regni cathedralibus puncta per horas et missas secundum reddituum quantitatem sint assignata, distributionesque aequaliter, attentâ horae, missae et festi qualitate, dividantur.

Secundo, thesaurarium duo millia ducatorum, vel circa, fructus percipere, tenerique, ex creatione, duos vel tres pueros in sacristia pro eius ac missarum servitio, nec non sacristam ipsum solvere, eique competentem portionem seu salarium assignare; nihilominus tamen modernum thesaurarium nec dictos pueros conducere, nec sacristae honestam et congruam portionem solvere, nec alia sibi incumbentia onera adimplere; ex quo ecclesiae sordide et negligenter serviebatur, ipseque thesaurarius officii sui oblitus his incommodis providere differebat.

Tertio, sibi declarari oportere, an

tertiaie partis fructuum dignitatum, canonicatum, personatum, portionum et officiorum ecclesiae cathedralis in distributiones conversae, seu convertendae, sic praesentes et interessentes participes fieri debeant, ut et ad absentes per illos tres menses, quibus, vigore Concilii et statuti ecclesiae, canonici abesse possunt, huiusmodi distributiones ullo modo applicari, aut ad eos extendi possint.

Quarto, in generali dioecesis praedictae visitatione plerumque contingere, ut dum episcopus vel eius visitatores eidem incumbunt officio, a delinquentibus, ad impunitatem consequendam, uti suspecti allegentur seu recusentur: cum vero iuxta leges seu consuetudinem Regni in inquisitione et cognitione criminum ulterius procedere nequeant, exinde oriri ut et delicta, pessimo exemplo, impunita saepe remaneant, et delinquentes, non sine scandalo, libere iuvant¹: facultatem igitur sibi, ut huiusmodi frivolo impedimento a quavis persona quantumvis potente, ecclesiastica vel saeculari, opposito non obstante, ulterius inquirere et procedere quoad emendationem, correctionem et punitionem possit, concedi postulabat.

§ 7. Nos denique haec quoque supra dicta dubia, quae venerabilibus fratribus nostris Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus sacri Concilii Tridentini interpretibus mature discutienda et declaranda commisimus, per praesentes declaramus, videlicet:

Circa primum, debere episcopum, secundum ea quae proponuntur, tertiam partem fructuum dignitatum, canonicatum, personatum, portionum et officiorum cathedralis separare, ac in distributiones quotidianas convertere, ad praescriptum Concilii cap. III sess. XXI.

¹ An vadant vel vivat pro iuvant legendum? (R. T.).

bullionibus inter praesentes:

4. De oppositionibus factis episcopo visitanti dioecesim.

Responsio.

Ad primum.

1. De valore punctationum absentiae a choro:

2. De infideli thesaurarii administratione:

3. De distri-

Ad secundum.

Circa secundum, si thesaurario, ut proponitur, id onus incumbit, utique, ut ille exacte satisfaciatur, esse ab episcopo compellendum.

Ad tertium.

Circa tertium, huiusmodi tertiam partem, quae ad praescriptum Concilii eiusdem in distributiones quotidianas fuerit conversa, ab his tantum percipi debere, qui statis horis interfuerint, minimeque ad alios, etiam per tempus sibi concessum, absentes extendi posse.

Ad quartum.

Circa quartum, episcopum in visitatione uti suspectum allegari, seu recusari non posse.

Committitur episcopo ut haec observari iubeat.

§ 8. Quare eidem Nonnio moderno, et pro tempore existenti episcopo Egitanensi, per praesentes committimus et mandamus, ac opportunam desuper facultatem concedimus, ut in omnibus et singulis dubiis supradictis iuxta declarationes nostras procedat, ac ab aliis, ad quos spectat et in futurum spectabit, procedi curet et faciat, contradictores quoscumque per censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contrarium.

§ 9. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ecclesiae Egitanensis, et aliarum eiusdem dioecesis ecclesiarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, usibus et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis, dictae ecclesiae Egitanensi ac aliarum eiusdem dioecesis ecclesiarum canonicis, beneficiatis, rectoribus ac omnibus aliis tam ecclesiastica, quam temporali dignitate et auctoritate praefulgentibus, praefectis, magistratibus, ac aliis quibuslibet personis, et eorum cuilibet quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis

eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum tenores praesentibus pro expressis et ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XXI maii MDCIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 21 maii 1603, pontif. an. XII.

CCCXVI.

*Aliae declarationes nonnullorum aliorum dubiorum ab eodem Egitanensi episcopo propositorum*¹.

Clemens Papa VIII
ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem in his, quae ad ecclesiarum omnium, praesertim cathedralium, optimum regimen et utiliora servitia pertinent, auctoritatem suam interponere, ac dubia quaecumque desuper emergentia opportuna declaratione e medio tollere, ac alias desuper providere, prout in Domino salubriter conspicit expedire.

§ 1. Sane, cum, sicut venerabilis frater Nonnius episcopus Egitanensis nobis exponi fecit, a nonnullis iam ab hinc retroactis annis, propter episcoporum Egitanensium eius antecessorum ab ipsa ecclesia et dioecesi longam et continuatam absentiam, multi tam in ipsa cathedrali ecclesia, quam in eius dioecesi errores et abusus irreperint, ac ex eorumdem praelatorum minus diligenti cura plurimae laudabiles ac pie consuetudines abierint, ac multa denique evellenda, nonnulla vero moderanda et reformanda

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

Prohemium.

Egitanensis episcopus auctoritate alia dubia proponit.

sint, ac in his apostolicam auctoritatem sibi praesto esse oporteat, ac propterea infrascripta dubia nobis proposuerit, et super illis per nos de opportuna declarationis remedio sibi provideri desideret:

Dubia:

§ 2. Primum siquidem, in oppido de *Abrantes* suae dioecesis duas existere parochiales ecclesias, quarum utriusque rectores et parochiani quod episcopus a sua ecclesia visitationem incipere debeat praetendebant; dubitare an visitationem ab ea ecclesia, quae sibi magis placuerit, posset incipere, dictarum duarum ecclesiarum seu earum rectorum et parochianorum praetensione non obstante:

Secundo, aliquos esse parochialium ecclesiarum rectores, qui vinum, hostias, paramenta et caetera ad celebrandum necessaria presbyteris in eorum parochia commorantibus, et in eorum ecclesiis celebrare volentibus, iuxta antiquam consuetudinem subministrare recusabant; dubitareque similiter an eos ad id opportunis remediis cogere posset:

Tertio, in ecclesiis parochialibus oppidi de *Castello bianco* suae dioecesis, duo tabernacula lignea in aëre pendentia, fere supra altaria ubi missae celebrantur, fabricata esse, in eis que rumores et strepitus fieri cum scandalo populi; ac proinde dubitare an possit ea ad formam non scandalosam et in eo regno solitam reduci facere:

Quarto, dubitare an possit prohibere ne commendator et praefectus de *Castello bianco* ac praefectus de *Abrantes* sedes apud altare capellae maioris portari faciant, ibique sedeant, adstantibus undique suis familiaribus divinis officiis interessentibus, cum scandalo populi, non obstante quacumque consuetudine pro dictis commendatore et praefectis in contrarium faciente:

Quinto, etiam dubitasse an pro statuendis legibus synodalibus seu dioece-

sanis, attenta aëris intemperie et sanitati ipsius episcopi nociva, in alium locum pro eiusdem episcopi salute commodiorem duos capitulares procuratores capituli et duos alios procuratores cleri ad se evocare posset; cumque nos ex voto venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium super sacris ritibus deputatorum respondissemus episcopum id posse, dummodo dicti procuratores de capitulo, longiori tempore quam a Concilio praescripto, ab ecclesia non abessent, super eodem dubio apud nos instare fecit pro longioris temporis concessione, cum id a Concilio statutum pro statuendis legibus non sufficeret, in quibus determinandis diu non laborabatur¹, et omnia coram eisdem episcopo ac procuratoribus aliisque doctoribus exacte diligenterque discutiantur et examinentur, maxime cum dictae leges publicam dioecesis utilitatem respiciant:

§ 3. Nos igitur, precibus eiusdem Nonnii episcopi nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, eiusque iustis petitionibus annuere volentes, ex voto eorumdem venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium super iisdem sacris ritibus et caeremoniis deputatorum, quibus praemissa dubia diligenter examinanda commisimus, harum serie declaramus:

Circa primum, episcopum posse visitationem incipere ab ea ecclesia, quae sibi magis placuerit, reservatis iuribus et sine praepiudicio praetensionis alterius ecclesiae.

Circa secundum, episcopum non posse cogere praedictos rectores, sed hortari et monere, et rectores recte facturos, si monitionibus et hortamentis episcopi pareant.

Circa tertium, episcopum posse id fa-

¹ Fortasse legendum *laboraretur* vel potius *laboretur* (R. T.).

Dubiorum resolutio.

cere vel in generali visitatione, vel prout melius sibi videbitur.

Circa quartum, episcopum posse id facere, ad tollendum scandalum, vel in visitatione generali, vel prout melius sibi videbitur, maxime si sedes praedictae locantur in presbyterio, prout praesupponitur.

Circa quintum, tempus indefinitum non esse concedendum dictis canonicis, sed, attentis ultimo narratis, tempus sex mensium posse concedi.

Episcopus alia adhuc dubia proponit.

§ 4. Praeterea alia etiam infrascripta dubia idem Nonnius episcopus nobis declaranda proposuit, videlicet:

Primo, in oppido de *Abrantes* eam perniciosam corruptelam seu abusum vigere, ut qui hodie in una parochia vixit, si sequenti die seu quolibet tempore, ex causa qualibet, aut absque ea, ad aliam parochiam velit transire, in eademmet domo novam portam, seu novum caminum, aut focum mutando, eo ipso tantum ad quam velit parochiam mutatus censeatur; exindeque oriri ut rectores et parochi officium suum libere exercere, male viventes admonere et corrigere nequeant, decimaeque ac redditus ecclesiarum varias mutationes patiantur: dubitare igitur an huiusmodi mutationes prohibere possit.

Secundo, eandem Egitaniensem dioecesim longam esse, amplamque continere provinciam, ac trecentas fere ecclesias, quae singulis annis visitari solebant; pro officio vero visitationis personas auctoritate, doctrinâ, prudentiâ et literis praestantes assumi; secretarii vero seu notarii visitationis munus etiam presbyteris vitâ, moribus et fidelitate probatis deferri debere; cum vero aliquae harum personarum ecclesias, seu alia beneficia residentiam requirentia habeant, a nobis humiliter postulabat, ut pro tribus vel quatuor ex praedictis personis per sex menses, dum-

modo extra Adventum et Quadragesimam, occupare posset, facultatem et opportunam licentiam concedere dignaremur.

Tertio, communitatem et magistratum Egitaniensis civitatis, ab antiquissimo tempore, ad ecclesiam B. Mariae de *Açores*, sex miliaribus vel circa distantem, singulis annis accedere consuevisse, vel ex voto illius civitatis facto, vel ex testamento cuiusdam mulieris, quae propterea eidem communitati certas possessiones seu praedia perpetuo legavit, ut omnium nunc viventium et maiorum memoria testabatur: cumque communitas eadem a paucis tempore citra ab huiusmodi voto seu testamenti observatione cessaverit, ac per eorum ad dictam ecclesiam non accessum devotio et concursus fidelium decreverit, quid agere aut exequi deberet in praemissis sibi petiit responderi.

Quarto, parochos complurium ecclesiarum eiusdem dioecesis ipsum episcopum saepe interpellare, ut eis contra molestias Regularium de opportuno remedio provideat, ex quo iidem Regulares parochianorum corpora ad suas ecclesias regulares, non vocatis et invitatis parochis, deferebant, ac insuper tertiam partem funeralium omnium, parochiae debitam, solvere recusabant ac usurpabant; a nobis igitur humiliter postulavit, ut dictos Regulares, cuiuscumque Ordinis sint, etiam Minores, ecclesiarum parochos vocare et invitare, et parochiae tertiam partem, seu id quod tenuerit consuetudo loci, solvere debere, declarare dignaremur: prout in supradictis omnibus et singulis dicti Nonnii episcopi petitionibus et consultationibus plenius continebatur.

§ 5. Nos circa haec quoque dubia, quae venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, super negotiis et consultationibus episcoporum et regularium deputatis, examinanda commisimus, ita per praesentes declaramus:

Dubiorum resolutio.

Circa primum, novae portae seu novicamini vel foci constructionem seu mutationem, ad hoc ut censeatur mutata parochia, notificari debere Ordinario et etiam antiquo paroco.

Circa secundum, concedimus per tres menses cuiuslibet anni.

Circa tertium, episcopum posse, etiam digna correctione adhibita, monere magistratum Egitanensem ut, iuxta solitum seu obligationem, quolibet anno visitet ecclesiam sanctae Mariae de Açores, nisi pro parte eiusdem magistratus deducatur allegata dispensatio, vel aliud, per quod iure excusari possit.

Circa quartum, Regulares, cuiuscumque Ordinis sint, etiam Minores, ecclesiarum parochos vocare et invitare debere, priusquam personarum non regularium cadavera ad ecclesias suas regulares sepelienda deferant, et parochiae tertiam partem funeralium, seu id quod tenuerit consuetudo loci, solvere debere.

Facultatem episcopo committit Pontifex sic agendi.

§ 6. Quocirca eidem Nonnio moderno, et pro tempore existenti episcopo Egitanensi, per praesentes committimus et mandamus, ac opportunam desuper facultatem concedimus, ut in omnibus et singulis dubiis supradictis iuxta declarationes nostras ad unguem procedat, ac ab aliis, ad quos spectat et in futurum spectabit, procedi curet et faciat: contradictores quoscumque per censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contraria tollit.

§ 7. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ecclesiae Egitanensis, ac aliarum eiusdem dioecesis ecclesiarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, usibus et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis Egitanien-

sis praedictae, ac aliarum quarumcumque ecclesiarum dioecesis praedictae canonicis, beneficiatis, rectoribus, curatis, presbyteris ac aliis, tam ecclesiastica quam temporali vel mundana dignitate fulgentibus, et auctoritate et potestate suffultis, eiusdem Egitanensis, aliarumque civitatum, terrarum, oppidorum et locorum gubernatoribus, praefectis, magistratibus aliisque officialibus et ministris, ac aliis quibuslibet personis et eorum cuilibet, etiam motu proprio et consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium facientibus, seu alias quomodocumque disponentibus, concessis, confirmatis et invocatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum tenores praesentibus pro expressis et ad verbum insertis habentes, illis aliis in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxiv maii MDCIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 24 maii 1603, pontif. an. XII.

CCCXVII.

Approbatio confraternitatum sub invocatione sanctissimi Nominis Iesu, in provinciis regni Perù institutarum et instituendarum, cum indulgentiarum elargitione.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Cum, sicut accipimus, in diversis civitatibus, oppidis, castris, terris seu locis

1 Primaevam huiusmodi sodalitates institutionem in regnis Hispaniarum, et eius ad alia loca extensionem, vide in Pii IV constit. xcv: *Intinctum*, tom. VII, pag. 282.

Plures confraternitates sub SS. Nominis Iesu erectae.

Plures confraternitates sub SS. Nominis Iesu erectae.

Dictarum confratribus Pontifex elargitur indulgentias.

Perualibus in Indiis Occidentalibus existentibus, nonnulli christifideles earumdem partium quamplures utriusque sexus christifidelium confraternitates, ob maximam eorum devotionem quam erga sanctissimum Nomen Iesu gerunt, sub titulo seu invocatione eiusdem sanctissimi Nominis, in parochialibus vel aliis ecclesiis seu oratoriis ibidem existentibus, de licentia et auctoritate Ordinariorum ac alias canonice iam instituerint, et in futurum quamplures alias similiter instituere, sub eodem sanctissimo Nomine, intendunt:

§ 1. Nos pro nostro pastoralis officio cupientes, ut christifideles illarum partium omnibus diebus in diversis operibus piis atque exercitationibus divinis versentur, et quae ad excitandam pietatem, mores informandos et aeternam salutem procurandam pertinent; utque confratres huiusmodi eo maiora in dies suscipiant incrementa, quo uberius christifideles inde caelestium munera gratiarum consequi posse congoverint: de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, supplicationibus quoque pro parte venerabilium fratrum episcoporum illarum provinciarum regni *del Perù* nobis humiliter porrectis inclinati, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, qui huiusmodi confraternitates sub invocatione sanctissimi Nominis Iesu iam institutas, et pro tempore canonice, ut praefertur, instituendas de caetero in perpetuum ingredientur, et in consortium earumdem confraternitatum describentur, die primo eorum ingressus et descriptionis, si vere poenitentes et confessi sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumpserint, plenariam; ac, tam ipsis nunc et pro tempore describendis, quam iam in eisdem confraternitatibus descriptis confratribus, in cuiuslibet eo-

rum mortis articulo, si pariter vere poenitentes et confessi, sacraque communione refecti, vel, quatenus id facere nequiverint, saltem contriti nomen Iesu ore, si potuerint, sin autem corde devote invocaverint, etiam plenariam.

§ 2. Nec non omnibus utriusque sexus christifidelibus etiam vere poenitentibus et confessis, ac sacra communione refectis, qui ecclesias seu capellas, oratoria et altaria dictarum confraternitatum die festo Circumcisionis Domini nostri Iesu Christi a primis vespere usque ad occasum solis eiusdem diei singulis annis devote respective visitaverint, et ibi pro christianorum principum concordia, haeresum extirpatione, ac sanctae matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint; quoad confratres earumdem confraternitatum, plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus; quoad alios vero non confratres, viginti annos et totidem quadragenas de iniunctis eis, seu alias quomodolibet debitis poenitentis, in forma Ecclesiae consueta relaxamus.

Alias quoque indulgentias concedit visitantibus earum ecclesiarum.

§ 3. Insuper eisdem confratribus similiter vere poenitentibus et confessis, sacraque communione refectis, qui ecclesias seu capellas, oratoria et altaria praedicta in primo Pentecostes, Conceptionis et Assumptionis B. Mariae Virginis, ac Dominica in Albis, festis diebus, a primis vespere, ut praefertur, etiam respective visitaverint et oraverint; quo die praedictorum aliquid egerint, viginti annos et totidem quadragenas, ut supra, relaxamus. Quoties vero praedicti confratres missis et aliis divinis officiis in dictis ecclesiis seu capellis, oratoriis et altaribus praedictis pro tempore celebrandis et recitandis, seu congregationibus publicis vel privatis earumdem confraternitatum

Alias iterum confratribus designata hic opera peragentibus.

1 Subintellige: die festo (R. T.).

ubivis faciendis interfuerint, aut pauperes hospitio susceperint, vel pacem cum inimicis propriis seu alterius composuerint vel componi fecerint seu procuraverint, necnon etiam qui corpora defunctorum, tam confratrum dictarum confraternitatum quam aliorum ad sepulcrum associaverint, vel quascumque per ipsas confraternitates processiones de licentia Ordinariorum faciendas, dictumque sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, tam in processibus quam ad infirmos, aut alias ubicumque et quomodocumque pro tempore defertur, comitati fuerint, aut si ad hoc impediti, campanae ad id signo dato, semel *Orationem Dominicam* et *Salutationem Angelicam* dixerint, aut etiam quinquies *Orationem Dominicam* et *Salutationem Angelicam* pro animabus defunctorum dictarum confraternitatum recitaverint, aut devium aliquem ad viam salutis reducerint, aut ignorantes praeccepta ea, quae ad salutem sunt, docuerint, aut quodcumque aliud pietatis vel charitatis opus exercuerint, toties pro quolibet praedictorum operum centum dies de iniunctis, seu alias ut supra relaxamus.

Quanto tempore sunt valiturae.

§ 4. Praesentibus, pro dictis confratribus earumdem confraternitatum, perpetuis futuris temporibus, pro aliis vero non confratribus, ad viginti annos a die publicationis praesentium inchoandos, valituris.

Clausulae.

§ 5. Volumus autem quod si alias aliquibus ex dictis confraternitatibus iam erectis praemissa peragentibus aliquam aliam indulgentiam, perpetuo vel ad tempus nondum elapsam duraturam, concesserimus, praesentes quoad illas confraternitates nullae sint.

Fides danda transumptis.

§ 6. Et quia difficile foret praesentes litteras ad singula quaeque loca opportuna deferre, volumus et decernimus quod earumdem transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici

subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, ubique eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die trigesima iunii, millesimo sexcentesimo tertio, pontificatus nostri anno duodecimo.

Dat. die 30 iunii 1603, pontif. an. XII.

CCCXVIII.

Declaratio super iure conferendi beneficia collegiatae ecclesiae sancti Iacobi de Calaff Vicensis dioecesis ¹.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Pastoralis nostri muneris ratio exposit, ut ad pacem et quietem inter ecclesiasticas personas, praesertim pontificali et alia dignitate praeditas, conservandam, ea, quae per nos statuta et ordinata fuerunt, ex quorum dubia interpretatione tranquillitatis et quietis effectus turbari posset, nostrae declarationis ministerio dilucidemus, prout in Domino salubriter conspiciamus expedire.

Exordium.

§ 1. Expositum siquidem nobis nuper fuit pro parte dilecti filii Francisci Ferran abbatis collegiatae et saecularis ecclesiae S. Vincentii de Cardona Urgellensis dioecesis, quod cum collegiata ecclesia sancti Iacobi de Calaff Vicensis dioecesis (quae, antequam nos ad supplicationem clarae memoriae Philippi II, Hispaniarum regis catholici, Ordinem canonicorum regularium S. Augustini in ecclesiis et monasteriis tunc eiusdem Ordinis, principatus Cataloniae, illiusque statum et essentiam regularem in eisdem ecclesiis et

Vicensis episcopus collationem ecclesiae S. Iacobi de Calaff ad se pertinere putat, attempta eiusdem ecclesiae reductione ad statum saecularem.

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

monasteriis perpetuo suppresserimus et extinxerimus, ipsasque ecclesias et monasteria ad statum et essentiam saecularem reduxerimus, prout in nostris desuper expeditis litteris plenius continetur, Ordinis praedicti existebat) a primodicta collegiata ecclesia S. Vincentii de Cardona dependens, seu illius membrum sit, et occurrente vacatione canonicatum, praebendarum et aliorum officiorum dictae collegiatae ecclesiae sancti Iacobi, semper ab immemorabili tempore citra, salvis tamen reservationibus et affectionibus apostolicis in mensibus locorum Ordinariis reservatis, ab abbate collegiatae ecclesiae S. Vincentii de Cardona, pro tempore existente, de illis disponi consueverit; nunc vero post reductionem ad saecularitatem huiusmodi, venerabilis frater episcopus Vicensis praetendat, collationem illorum in dictis mensibus Ordinarii ad se spectare: et propterea facile evenire possit, ut aliqua exinde controversia inter ipsum episcopum Vicensem et praedictum abbatem S. Vincentii de Cardona suborietur; ideoque dictus Franciscus modernus abbas nobis humiliter supplicari fecit, ut super hoc de opportuna declarationis remedio providere, de benignitate apostolica, digneremur.

Clemens declarat per suppressionem regularitatis nullum praedictum irrogatum fuisse abbati S. Vincentii de Cardona.

§ 2. Nos igitur omnem controversiae occasionem inter ecclesiasticas personas e medio tollere, et ius suum unicuique conservare volentes, praedictarum litterarum nostrarum tenorem praesentibus pro expresso habentes, ipsumque Franciscum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet inodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes,

huiusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus, prout alias etiam declaravimus, nostrae intentionis numquam fuisse aut esse per reductionem ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum et beneficiorum Ordinis et Principatus praedictorum ad saecularitatem, ab eisdem ecclesiis, monasteriis, dignitatibus et beneficiis, iurisdictiones, praerogativas, praeceminentias, privilegia, aliaque iura et concessionem auferre, sed regularitatem tantum in eis suppressere, illaque ad saecularitatem huiusmodi reducere, salvis semper in suo robore permanentibus iurisdictionibus, praerogativis, praeceminentiis, privilegiis et aliis supradictis; sic etiam nostrae mentis et intentionis non fuisse per reductionem ad saecularitatem collegiatae ecclesiae S. Iacobi de Calaff supradictae in aliquo praedictae iuri conferendi, quod ante dictam reductionem ad praedictum abbatem S. Vincentii de Cardona legitime spectabat.

§ 3. Decernentes propterea dictum modernum et pro tempore existentem abbatem S. Vincentii de Cardona per episcopum Vicensem, seu quoscumque alios, praemissorum occasione, molestari, perturbari, inquietari vel impediri nullatenus posse; praesentesque litteras, etiam ex eo quod dictus episcopus seu alii quicumque in praemissis ius habere praetendentes ad hoc vocati et auditi non fuerint, et ex quavis alia causa, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae vel alio quocumque defectu notari, impugnari aut infringi, retractari, invalidari vel ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari nullo unquam tempore posse; sed illas semper validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere; sicque et non aliter per quoscumque iudices ordinarios et de-

Clausula pro huiusmodi Constitutionibus tractata.

CCCXIX.

legatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exequutores designat.

§ 4. Quocirca dilectis filiis causarum curiae Camerae Apostolicae generali auditori, ac nostro et Sedis Apostolicae in regnis Hispaniarum nuncio, per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi, vel alter eorum per se, vel alium, seu alios, praesentes litteras, et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte dicti abbatis fuerint requisiti, solemniter publicantes, illique in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, illum praemissorum eorundem effectum pacifice frui et gaudere, non permittentes illum desuper per dictum episcopum Vicensem aut quoscumque alios quomodolibet indebite molestari; contradictores quoscumque per censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogat contrariis.

§ 5. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et in Concilio generali edita de duabus dietis, dummodo ultra tres dietas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xv iulii MDCHII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 15 iulii 1603, pontif. an. XII.

Universitas et homines loci Rysch partis territorii Lucernensis, Constantiensis dioecesis, eximuntur a solutione minorum decimarum rectori parochialis ecclesiae dicti loci¹.

Venerabili fratri Ioanni episcopo Veglensi nostro et Apostolicae Sedis apud Helvetios nuncio

Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Expositum nobis nuper fuit, pro parte dilectorum filiorum universitatis et hominum loci Rysch partis territorii Lucernensis, dioecesis Constantiensis, quod, cum saepe inter dilectum filium rectorem parochialis ecclesiae dicti loci et eius parochianos, occasione decimarum, ut vocant, minorum, quas solvunt quolibet anno, quae decimae minores sunt ex fructibus arborum, raparum, canapis et lini, controversia et differentia oriri contigerit, et in futurum contingere possit, ex eo quod iam a centum annis circiter, ut asseritur, quaedam praedia, quae huiusmodi decimas persolvebant, ab illarum solutione redempta fuerunt, sed confusim, ac ex diuturnitate temporis, incuria rectorum pro tempore existentium, aut malitia possessorum dictorum bonorum, termini remoti fuerint, sicque distingui non possit, quae bona decimarum solutioni obnoxia, et quae ab illis exempta sint; homines dicti loci, ad evitandas huiusmodi lites et controversias, decimas huiusmodi redimere, et illarum loco, quae annuatim, distractis expensis, ad scuta quindecim monetae circiter ascendebant, redditum annum scutorum triginta unius similium in quodam perpetuo censu

Ad obviandum frequentibus litibus, quae ex solutione decimarum oriebantur.

Communitas loci Rysch eas redimere curat.

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

valoris in proprietate mille ducentorum quadraginta florenorum assignare intendant, si opportuna ad hoc eis nostra et Apostolicae Sedis licentia suffragetur.

Pontifex nuncio apostolico huiusmodi negotium committit.

§ 2. Quare nobis humiliter supplicari fecerunt, ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignareremur. Nos igitur eorum desiderio ac precibus benigne annuentes, et eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuae per praesentes committimus et mandamus quatenus, veris existentibus praenarratis, et accedente parochi et alterius cuiuscumque in praemissis interesse habentis consensu, et facta per dictos universitatem et homines aut alios, quorum intererit, assignatione dicti redditus annui scutorum triginta unius, aut solutis per eos florenis mille ducentis quadraginta illarum partium, quae in emptionem similis census, aut redditus perpetui, vel bonorum stabilium eidem parochiali ecclesiae utilium, arbitrio tuo unico contextu convertantur, universos et singulos eiusdem parochialis ecclesiae parochianos a solutione decimarum occasione fructuum arborum, raparum, canapis et lini et similium, auctoritate nostra apostolica, perpetuo liberos et eximas, ac liberos et exemptos deinceps fore decernas, ita quod ius exigendi huiusmodi decimas in laicos nullatenus transferatur.

Derogat contrariis.

§ 3. Non obstantibus, quatenus opus sit, felicis recordationis Pauli Secundi, et aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum de rebus Ecclesiae non alienandis, aliisque constitutio-

nibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae ecclesiae, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XVIII iulii MDCHII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 18 iulii 1603, pont. an. XII.

CCCXX.

Quando locorum Ordinarii regularibus licentiam possint impertiri novos conventus construendi¹.

Clemens Papa VIII,
ad futuram rem memoriam.

Quoniam ad institutam regularium locorum et personarum reformationem promovendam et conservandam maxime pertinet, ut in quibusque domibus et monasteriis is tantum numerus Religiosorum, qui commode ibidem ali possit, contineatur, ac eo pariter spectat ut in quibusque civitatibus et locis novae domus et monasteria, praesertim mendicantium, non erigantur, nisi in eisdem civitatibus et locis, aliarum domorum et monasteriorum in eis existentium habita ratione, commode sustentari posse dignoscatur:

Causae huiusmodi declarantur.

§ 1. Hac igitur nos consideratione ducti, et in praemissis pro nostro pastoralis munere opportune providere volentes, motu proprio, et ex certa nostra scientia ac matura deliberatione, deque apostolicae potestatis plenitudine, ex voto etiam venerabilium fratrum nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium

Ordinarii licentiam Regularibus construendi novos conventus concedere nequeunt, nisi considerent eas posse sustentari.

¹ Hanc facultatem, Sedi Apostolicae antea reservatam a Bonifacio VIII in cap. 1 de excessib. Praelat. in 6, Ordinariis postea concessit Concilium Trident. sess. XXV, cap. III.

super consultationibus et negociis Episcoporum et Regularium praepositorum, harum serie declaramus locorum Ordinarios non posse licentiam ad novos conventus, cuiusque Mendicantium Ordinis, in civitatibus et locis eorum ordinariae iurisdictioni subiectis erigendos impertiri, nisi vocatis et auditis aliorum in eisdem civitatibus et locis existentium conventuum prioribus seu procuratoribus, et aliis interesse habentibus, et causam servatis servandis cognitam constiterit, in eisdem civitatibus et locis novos huiusmodi erigendos conventus, sine aliorum detrimento, commode sustentari posse.

Regulares vero possunt appellare ad S. Sedem a sententiis Ordinariorum.

§ 2. Si vero ab eorum in huiusmodi causis sententiis ad nos et Apostolicam Sedem provocari et appellari contigerit, ipsos Ordinarios tamdiu erectionem novorum conventuum suspendere debere, quousque a nobis et Apostolica Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus et inane decernentes quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Commissio Ordinariis haec observandi Constitutionem.

§ 3. Quocirca universis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis et aliis locorum Ordinariis per praesentes in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo mandamus ut praesentes nostras litteras observent et observari curent et faciant.

Non obstantibus quibuscumque.

§ 4. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac in universalibus, provincialibus, synodalibus conciliis editis generalibus vel spiritualibus¹ constitutionibus et ordinationibus, ac quibuscumque statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus

¹ Fortasse legendum *specialibus* (R. T.).

omnibus et singulis, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Transumptis danda fides.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xxiii iulii mdciii, pontificatus nostri anno xii.

Dat. die 23 iulii 1603, pontif. an. xii.

CCCXXI.

Confirmatio decreti cardinalis Matthaei contra occultantes bona ad conventus Ordinis Minorum Reformatorum pertinentia.

Clemens Papa VIII,

ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem ea quae pro indemnitate et utilitate Ordinum illorumque monasteriorum seu conventuum per superiores provide facta sunt, ut inviolate observentur, apostolicae firmitatis robore communitare.

Exordium.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, dilectus filius noster Hieronymus, tituli S. Pancratii, praesbyter cardinalis Matthaeus nuncupatus, totius Ordinis fratrum Minorum S. Francisci de Observantia protector, pro omnium fratrum Reformatorum eiusdem Ordinis, nunc et pro tempore ubilibet existentium indemnitate, utilitate et prosperitate, infrascriptis

Cardinalis Matthaeus suo decreto providet securitati rerum ad conventus Reformatorum spectantium.

¹ Nonnulla de fratribus Reformatis vide in Constitut. xv Clementis VII quae incipit: *Nuper*, tom. vi, pag. 96.

ptum decretum ediderit tenoris sequentis, videlicet:

Decreti tenor.

§ 2. Nos Hieronymus miseratione divina tituli S. Pancratii S. R. E. praesbyter cardinalis Matthaeus, totius Ordinis fratrum Minorum S. Francisci de Observantia protector, corrector et gubernator, cupientes indemnitati, utilitati et prosperitati omnium fratrum strictioris observantiae Reformatorum nuncupatorum dicti Ordinis, nunc et pro tempore ubilibet existentium, ac in primis animarum salutis, quantum cum Domino possumus, consulere ac providere; praesentis decreti vigore, omnibus et singulis ministris provincialibus, aliisque tam praelatis quam subditis nostrae protectioni et gubernio conceditis, in virtute sanctae obedientiae praecipimus ac mandamus, ne deinceps quis illorum (cum contigerit monasterium seu conventum aliquem, pro reformatione introducenda, fratribus Reformatis, ut praefertur, de mandato superiorum effective concedi, tradi ac assignari, sive, antequam effective assignetur, de huiusmodi assignatione facienda notitiam quoquo modo habuerit) audeat vel praesumat, per se vel alium quomodolibet directe vel indirecte, sub quovis praetextu aut quaesito colore, detinere, auferre, abscondere, aut aliis sive intra sive extra Ordinem tradere, aut secum deferre quicquam attinens vel pertinens, quovis titulo, modo aut forma, ad publicam utilitatem, commoditatem et communitatem dictorum conventuum seu monasteriorum Reformatis concedendorum, eorumque ecclesias, choros, sacristias, dormitoria, valedudinaria, cellas, bibliothecas, rectoria, cellaria, coquinas illasve officinas, vel ad alicuius officii functionem, aut ad ipsorum conventuum seu monasteriorum suppellectilem, elemosynas, scripturas vel libros spectans; nec, ad id efficiendum, consilium, auxilium vel favorem alicui,

directe vel indirecte, ut praedicitur, ullo modo praebere. Qui secus fecerit, eo ipso omnibus officiis, dignitatibus et honoribus Ordinis, ac utraque voce in perpetuum privatus existat, et pro qualitate delicti carceribus etiam mancipetur, ac in subsidium poena excommunicationis mulctetur. Et, ut nullus de praemissis ignorantiam praetendere valeat, sub eisdem poenis, omnibus et singulis provincialium ministris seu commissariis expresse mandamus, ut, cum primum de huiusmodi nostro decreto transumptum habuerint, teneantur per omnes suarum provinciarum conventus illud cum effectu legi et publicari facere, ac de publicatione huiusmodi nos statim certiores reddere. Et ita decernimus, statuimus et ordinamus, non solum isto, sed et omni alio meliori modo, etc. In quorum fidem, etc.

Datum Romae in palatio nostro, die ultima mensis iunii mdciii.

§ 3. Propterea nos, ut decretum praedictum deinceps observetur, providere volentes, praesentem decretum, cum omnibus et singulis in eo contentis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, illique perpetuae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiciamus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui in eo intervenerint, supplemus, ac ab omnibus et singulis ministris provincialibus, aliisque tam praelatis quam subditis dictae protectioni subiectis, sub poenis in praesentem decreto contentis, perpetuo observari, ac in singulis capitulis provincialibus publicari debere praecipimus et mandamus.

Apostolica confirmatione roboratur.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dicti Ordinis, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Decretum confirmatur.

Transumptis
danda fides.

§ 5. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo dicti cardinalis protectoris, aut alterius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem, quae praesentibus haberetur, fides habeatur.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xxiv iulii MDCIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 24 iulii 1603, pontif. an. XII.

CCCXXII.

Declarat per avocationem causarum, quae occasione dotationis parochiarum pro Mauris ad fidem christianam conversis erectarum subortae sunt, huiusmodi parochiarum erectionem et dotationem non esse retardandam¹.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Erectas et dotationes in dioecesi Valentiniensi a Greg. XIII parochias pro Mauris noviter conversis recusat;

§ 1. Aliàs ad nos perlato, quod felix recordationis Gregorius Papa XIII praedecessor noster, iuxta prudentem et maturam consultationem a venerabili fratre archiepiscopo Valentiniensi de ordine clarae memoriae Philippi II Hispaniarum regis catholici factam, ad instruendos in fide catholica eos, qui de genere Maomethanorum seu Moriscorum in dicto regno Valentiae christianam fidem receperant, nec satis firmi in ea fide manebant, diversas parochiales ecclesias in locis, in quibus dicti Morisci inhabitabant, erigendas mandaverat, seu erectiones a dicto archiepiscopo huiusmodi parochialium ecclesiarum factas confirmaverat, et pro earundem de novo erectarum parochialium ecclesiarum dote, illarumque rectorum congrua sustentatione, nonnullas taxas super fructibus mensae archiepiscopalis, nec non dignitatum, canonicatum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, et a

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

nonnullis etiam particularibus dioecesis Valentinae personis, quae decimarum sive primitiarum dictorum locorum participes sunt, persolvendas imposuerat, prout in diversis eiusdem Gregorii praedecessoris litteris plenius continetur: nihilominus non deerant multi, quos in huiusmodi contributionem, iuxta dictam taxam, concurrere oportebat, qui contributionem ad eos pro rata decimarum vel primitiarum, quas percipiebant, spectantia¹, sub praetextu quod aliquae istarum parochialium erectarum, absque contributione praedicta, sufficientes centum librarum monetae illarum partium annuos redditus designatos habebant, licet alias numero quinquaginta² ex dictis parochialibus fructus ad summam centum librarum huiusmodi ascendentes non habere faterentur, facere recusabant: cumque id malo exemplo esset, ac in maximum earundem parochialium rectorum praeiudicium vergeret, fructusque salutis animarum, quarum causà tanta in earundem parochialium ecclesiarum erectione et dotatione diligentia adhibita fuerat, consequutioni non modicum afferretur impedimentum; idcirco pro parte charissimi in Christo filii nostri Philippi III, Hispaniarum regis catholici, nobis humiliter supplicato, ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur:

§ 2. Nos litterarum dicti Gregorii praedecessoris tenores et datas tunc pro expressis habentes, illasque confirmantes et approbantes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dilecto filio nostro et Apostolicae Sedis in regno Hispaniarum nuncio, per alias nostras in forma Brevis litteras dedimus in mandatis, quatenus per se, vel alium, seu alios, quos ad id duxisset deputandos, quoad quinquaginta quin-

¹ Lege: *spectantem* (R. T.).

² Fortasse legendum quinquaginta quinque, ut ex mox dicendis patebit (R. T.).

Commissam-
que nuncio apo-
stolico exequu-
tionem.

que parochiales ecclesias praedictas, quarum fructus ad summam praedictarum librarum centum non ascenderent, ad exequutionem taxae supradictae pro concurrenti quantitate eius summae, quae tunc deerat ad conficiendam summam librarum centum pro unaquaque ex dictis parochialibus ecclesiis, auctoritate apostolica procedi curaret et faceret; ac quoscumque illorum qui, iuxta litterarum dicti Gregorii dispositionem, in huiusmodi parochialium dotationem contribuere tenebantur, ad¹ contributionem debitam, et quae pro tempore deberetur taxae trinae ad illos spectantis pro concurrenti quantitate pariter, omni et quacumque appellatione remotà, procedi curaret et faceret. Pro aliis vero parochialibus ecclesiis, quarum fructus, ut asserebant iidem qui contribuere tenebantur, ascendebant ad summam librarum centum, terminum unius anni illis ad docendum praemissa praefigi mandavimus, quo termino praefixo et elapso, si nihil quod relevaret deduceretur, exequutionem et exactionem taxae supradictae noluimus retardare²; voluimusque etiam ut interim non retardaretur exequutio quoad eos qui tunc taxam persolvebant; verum, si factà liquidatione constitisset proprios fructus aliquarum ex dictis parochialibus libras centum excedere, respectu harum parochialium aliqua contributio non fieret: si vero fructus unà cum taxae contributione dictam summam librarum centum excederent, tunc iidem fructus unà cum taxae contributione ad dictas libras centum reducerentur. Nostrae enim intentionis erat ut illis parochialibus, quas sine huiusmodi taxae contributione redditum annuum centum librarum habere constaret, huiusmodi contributio minime fieri

¹ Edit. Main. legit *ac*, err., ut videtur, typ. (R. T.).

² Fortasse legendum *retardari* (R. T.).

deberet; ex illarum tum¹ parochialium propriis fructibus, si qui essent, qui tunc, absque dictà contributione, summam praedictam excederent, nihil prorsus ex eadem summà excedente, pro dotatione aliarum parochialium, detrahi voluimus; sed totum id quod dictam summam centum librarum excederet, cuiuslibet ex iisdemmet parochialibus ecclesiis beneficio cederet. Sicque in praemissis ab omnibus et singulis censi, ac ita et non aliter per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, ac etiam causarum Palatii Apostolici auditores, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari: super quibus omnibus et singulis plenam et liberam eidem nuncio facultatem et auctoritatem concessimus, prout in eisdem litteris sub dat. die XIII septembris MDCI, pontificatus nostri anno X, desuper expeditis etiam plenius continetur³.

§ 3. Cum autem postea per alias nostras litteras sub dat. die xxx aprilis MDCII, pontificatus nostri anno undecimo, expeditas³, nos (qui aliàs, ante praedictarum litterarum expeditionem, ad supplicationem dilectorum filiorum dignitatum, canonicorum, praepositorumque ecclesiae Valentinae, ac aliorum litis consortium, causam et causas, quas supradicti habebant, habereque volebant et intendebant contra et adversus rectores ecclesiarum parochialium in dioecesi Valentina pro instructione Maurorum ad christianam fidem noviter conversorum erectarum et erigendarum, ac omnes alios interesse habentes super dotatione et as-

¹ Videretur autem pro *tum* legendum (R. T.).

² Praedictae literae non habentur in *Bullar.*; sed aliquid simile habetur in *Const. data die xxviii maii MDCII* quam vide tom. X pag. 790 seqq. (R. T.).

³ Hae quoque literae desunt in *Bullario* (R. T.).

Avoratasque
ad se causas
omnes inde ex-
ortas.

signatione reddituum dictarum parochialium, dilecto filio magistro Horatio Lancellotto capellano nostro et causarum Palatii Apostolici auditori audiendas, cognoscendas et terminandas per speciale nostrum rescriptum¹ commiseramus) oportune providere volentes ne aliqua lis, occasione praedictae commissionis causae seu causarum huiusmodi praedicto Horatio Lancellotto, ut praefertur, per nos factae, aut alià quâcumque de causâ super praemissis oriretur, supplicationibus eiusdem Philippi regis super hoc quoque nobis humiliter porrectis inclinati, causam et causas huiusmodi a praedicto Horatio et aliis quibusvis iudicibus ad nos harum serie avocaverimus, illasque, circumscriptis litteris nostris per dictum nuncium executioni demandandis, perpetuo extinxerimus, ac perpetuum super illis, tam praedictis dignitatibus, praepositis et canonicis, quam aliis quibuscumque silentium imposuerimus, prout in eisdem litteris pariter continetur:

Dubiaque inde nata;

§ 4. Cumque, sicut accepimus, ex illis verbis in ultimo dictis litteris nostris appositis, videlicet: *Circumscriptis litteris nostris praedictis per dictum nuncium executioni demandandis*, dilectus filius Sebastianus de Covarruvias, subexequutor a dicto nuncio in regno Valentiae deputatus, asserat priores litteras nostras supradictas, dicto nuncio directas, revocatas existere, ac ad executionem litterarum Gregorii praedecessoris, nullâ habitâ secundo dictarum litterarum nostrarum ratione, procedere curet:

Sed denique declarat hinc minime retardandam esse executionem litterarum super dotatione parochiarum.

§ 5. Nos volentes, ut par est, ut mandata nostra debitae executioni demandentur, singularum litterarum praedictarum tenores praesentibus pro expressis habentes, harum serie declaramus per ultimo dictas litteras nostras, super extinctione

¹ Huiusmodi quoque rescriptum exulat a *Bullario* (R. T.).

dictarum causarum emanatas, anterioribus litteris praedictis nuncio nostro directis, super executione praedictae taxae emanatis, minime derogatum extitisse nec esse, aut censi posse: quinimmo volumus atque auctoritate apostolicâ, tenore praesentium, statuimus et ordinamus ut eadem litterae nostrae primodictae, illarum formâ in omnibus et per omnia servatâ, a praedicto nuncio illiusque subexequutoribus, tam hactenus deputatis, quam deinceps deputandis quibuscumque, debitae executioni omnino demandentur.

§ 6. Irritum nihilominus et inane decernentes quidquid secus super his a quocumque quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 7. Non obstantibus praemissis, ac omnibus illis, quae in prioribus litteris nostris praedictis voluimus non obstare, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum sub annulo Piscatoris die II augusti MDCIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 2 augusti 1603, pontif. anno XII.

CCCXXIII.

*Declarat praesules ecclesiasticos regni Poloniae, qui comitiis, consiliis et iudiciis regni ex munere senatorio interesse debent, suam sententiam dicere possint absque censurarum et irregularitatis incurso, etc.*¹

Charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Poloniae et Svetiae regi illustri,

Clemens Papa VIII.

Charissime in Christo fili noster, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Securitati conscientiae venerabilium fratrum archiepiscoporum et episcoporum, ac aliorum praelatorum ecclesiasti-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

Clausulae.

Derogatio contrarium.

Declaratio de qua in rubrica.

corum regnorum et dominiorum tuorum, qui pro eorum senatorio munere in senatu, comitiis, consiliis et iudiciis eorundem regnorum interesse et sententiam dicere solent ac debent, opportune consulere cupientes, maiestatis tuae supplicationibus in hac parte nobis humiliter porrectis inclinati, omnibus et singulis archiepiscopis, episcopis et aliis praelatis praedictis, ut in eisdem senatu, comitiis, consiliis et iudiciis, quodcumque de rebus et negotiis bellicis et sententiis ac causis criminalibus tractabitur, eorum sententiam dicere libere et licite, sine aliquo conscientiae scrupulo, aut censurarum ecclesiasticarum et irregularitatis incurso, etiam si inde aliquorum mors, aut membrorum mutilatio subsequatur, dummodo ipsimet sanguinis sententiam non ferant et a subscriptione sententiarum abstineant, nisi forsitan ex officio huiusmodi etiam sententias subscribere teneantur, quo casu, ut illas etiam subscribere possint, auctoritate Apostolica tenore praesentium gratiose concedimus et indulgemus.

Derogatio contrarium.

§ 2. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris die IX augusti MDCIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 9 augusti 1603, pontif. an. XII.

CCCXXIV.

*Commissio nuncio apostolico apud Sigismundum Poloniae regem commoranti, ut unionem, apostolica auctoritate factam, ecclesiae metropolitanae Chioviensi de archimandria seu abbatiâ Pieczarensi dissolvat.*¹

Venerabili fratri Claudio episcopo Regiensi apud charissimum in Christo filium no-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

strum Sigismundum Poloniae et Svetiae regem illustrem nostro et Apostolicae Sedis nuncio,

Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Significavit nobis nuper charissimus in Christo filius noster Sigismundus Poloniae et Svetiae rex illustris, in proximis regni sui comitiis Ruthenos nuncios summâ contentione flagitasse, ut archimandriae, seu abbatiâe Pieczarensis unio, quae aliâs apostolica nostra auctoritate, ipso Sigismundo rege petente, mensae archiepiscopali Chioviensi facta fuit, dissolveretur; ac veris patronis ius suum ad eandem archimandriam seu abbatiam restitueretur; ab ipsisque Ruthenis nunciis demonstratum fuisse ius patronatus eiusdem archimandriae seu abbatiâe non ad ipsum Sigismundum regem, sed ad certas illius ritus familias omnino pertinere; et ideo ipsum Sigismundum regem pro sui regni tranquillitate maxime cupere, ut unio praefata omnino dissolvatur.

§ 2. Nos igitur eiusdem Sigismundi regis petitionibus in praemissis annuere volentes, ac litterarum nostrarum super dictâ unione expeditarum aliarumque desuper confectarum scripturarum tenores praesentibus pro expressis habentes, supplicationibus eiusdem Sigismundi regis super hoc nobis humiliter porrectis inclinati, fraternitati tuae per praesentes committimus et mandamus, ut unionem dictae archimandriae seu abbatiâe Pieczarensis praedictae mensae archiepiscopali Chioviensi seu ecclesiae metropolitanae Chioviensi auctoritate apostolicâ factam (datâ tamen eidem mensae seu ecclesiae Chioviensi aliquâ congruâ compensatione, arbitrio tuo, ab eodem Sigismundo rege assignandâ) eadem auctoritate apostolicâ dissolveas ac omnia in partium et unio-

Abbatia Pieczarensis unio facta mensae Chioviensi.

Commissio de qua in rubrica.

in quo ante unionem praedictam erant, statum restituas, reponas et plenarie reintegres; super quibus tibi plenam et liberam facultatem concedimus et impertimur. Ipsum autem Sigismundum regem in Domino hortamur, ut, pro sua pietate et catholicae religionis zelo, curet ut ad archimandriam, seu abbatiam praefatam, non nisi vir catholicus et pius, per eos, ad quos spectat, praesentetur et instituat.

Contrariis non obstantibus.

§ 3. Non obstantibus praedicta unione, aliisque praemissis, ac apostolicis constitutionibus et ordinationibus, caeterisque contrariis quibuscumque. Per praesentes autem non intendimus ius patronatus praedictum in aliquo approbare.

Datum Romae apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris die IX augusti MDCIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 9 augusti 1603, pontif. an. XII.

CCCXXV.

Declarat Congregationem fratrum Discalceatorum Ordinis Beatae Mariae de Monte Carmelo esse ex Ordinibus Mendicantium, eorumque gratis omnibus perfrui¹.

**Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.**

Procedimus.

Romanum Pontificem decet pacem et unitatem, maxime inter Dei ministros, omni sollicitudine tueri. Quamobrem aegre tulimus eos, quorum est evangelizare pacem et bona, et quibus a Domino saepe iubetur pacem et unitatem diligere, veritatem apertissimam perperam et sine fundamento impugnando, pacem non absque scandalo pusillorum scindere. Ad aures enim nostras pervenit, nonnullos religiosos in partibus Indiarum, non obstantibus

¹ De hac Congregat. vid. in eius Const. LXXVI Pastoralis, (in h. n. edit. LXXX) tom. X, pag. 92.

bus habitu, regula, professione ac titulo a Summis Pontificibus praedecessoribus nostris et a nobis ac etiam ab universo populo christiano ubique dari solito dilectis filiis Reformatis Discalceatis Ordinis Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo, ausu temerario contendere, illos Carmelitas non esse, neque unum ex quatuor Ordinibus Mendicantibus. Nos, qui iustitiam et veritatem colere tenemur, huius rei, licet adeo esset manifesta, maiorem certitudinem (habitam in nostra congregatione, super Reformatione et Visitatione Regularium constitutam, maturam deliberatione) nostram declaratione patefacere deliberavimus.

§ 1. Quocirca motu proprio, et ex certa scientia nostra, deque apostolicae potestatis plenitudine, Ordinem et Congregationem dilectorum filiorum Reformatum Discalceatorum Ordinis Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo unum esse ex quatuor Ordinibus Mendicantibus; Ordinem scilicet Carmelitarum, cuius religiosi strictius regulam a bonae memoriae Alberto patriarcha Hierosolymitano habitantibus in Monte Carmelo traditam, a felicitis recordationis Innocentio Papa IV praedecessore nostro confirmatam, profitentur et observant:

§ 2. Ipsisque omnia, ad praedictum Ordinem tam de iure quam ex privilegiis attinentia, tamquam propria competere, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus; cui declarationi nostrae si quis contradicere praesumpserit, illum anathematis vinculo innodamus.

§ 3. Et licet dicti religiosi, ut accepimus, evangelicae humilitatis aemulatores, consilium dominicum sectantes, infimum locum tam in processibus quam congregationibus et aliis quibuscumque eventibus elegerint et eligant; nos tamen, qui Domini vices gerentes in terris, omnium iura tueri tenemur, ipsos nullo modo de-

Declarat Congregationem, de qua in rubrica, esse unum ex Ordinibus Mendicantibus;

Et iura omnia Mendicantium illi competere;

Si quis contradixerit, excommunicatur.

Declarat etiam et competere locum et praesentiam quae convenit Ordini Carmelitarum.

curso temporis, aut alio praescriptionis modo, locum et praesentiam aut aliam praerogativam Ordini Carmelitarum competentem perdere, in toto nec in parte, neque unquam in dubium revocari, ita ut quoties, quae per humilitatem praetermittunt, ob iustitiae ordinem repetere voluerint, propria auctoritate possint et valeant, auctoritate et tenore praedictis, perpetuo statuimus, volumus et ordinamus.

Nec compelli posse ad processiones.

§ 4. Praeterea illos (licet ob aedificationem fidelium, maxime noviter ad fidem venientium, propriae quieti cedentes, ad processiones tam privatas quam generales exierint vel exeant, cum in strictiori clausura perpetuo, iuxta regulam, quam profitentur degant) ad processiones generales compelli numquam posse.

Clausulae.

§ 5. Sicque per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane quidquid secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Deputat exequutores.

§ 6. Quocirca venerabili fratri archiepiscopo Mexicanensi, necnon dilectis filiis decano et archidiacono ecclesiae Mexicanensis per praesentes committimus et mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alios, praesentes litteras, et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte dictorum Religiosorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, illisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostram illos praemissorum omnium et singulorum effectu pacifice frui et gaudere, non permittentes eos desuper a quocumque, quavis auctoritate, quomodolibet, indebite molestari; contradictores quoscumque per

censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 7. Non obstantibus felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII praedecessoris nostri de una, et in concilio generali edita de duabus dietis, dummodo ultra tres dietas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac eiusdem Ordinis, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem Ordini, eiusque superioribus, religiosis et quibusvis aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis ac irritantibus, et aliis decretis, in genere vel in specie, ac aliis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus et singulis, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Contraria tollit.

Transumptis credi iubet.

§ 8. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiasticae constitutae munitis, eadem prorsus fides habeatur, quae ipsis praesentibus haberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die XX augusti, millesimo sexcentesimo tertio, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 20 augusti 1603, pontif. an. XII.

CCCXXVI.

Declaratio super oblatione incensi et osculo pacis in missae maioris celebratione gubernatori in temporalibus pro rege christianissimo in civitate Tullensi¹.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Decet Romanum Pontificem lites et controversias, quae inter personas ecclesiasticas et saeculares oriri possunt, non solum e medio tollere, sed etiam, ut quies et tranquillitas conservetur, opportunam declaratione illis obviare, prout in Domino salubriter conspicitur expedire.

Gubernator Tullensis incensum et pacis osculum post episcopum sibi dari praesumit.

§ 1. Expositum siquidem nobis nuper fuit, pro parte dilectorum filiorum decani et capituli cathedralis ecclesiae Tullensis, dilectum filium subpraefectum seu gubernatorem in temporalibus pro charissimo in Christo filio nostro Henrico Francorum rege christianissimo in civitate Tullensi, contra solitas, antiquas ac laudabiles ecclesiae Tullensis consuetudines, thus sive incensum, ac Evangelii textum et pacis osculum in missae maioris celebratione in dicta ecclesia sibi post venerabilem fratrem episcopum Tullensem privatim danda seu offerenda esse contendere, sub eo praetextu quod nonnullae ecclesiae vicinae id, quod ipse gubernator petit, aliis similibus regiis gubernatoribus a paucis annis citra dederint seu obtulerint, et in eadem expositione subiunctum, an id, quod gubernator praedictus postulat, praestare debeant.

Clemens servavit solitum ius.

§ 2. Nos pro nostri pastoralis muneris debito omnem in praemissis difficultatem tollere volentes, supplicationibus eorundem decani et capituli nobis in hac parte humiliter porrectis inclinati, ex voto venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. car-

¹ Ex Regest. in Secret. Brovium

dinalium super sacris ritibus et caeremoniis deputatorum, quibus hoc negotium examinandum duximus, nihil circa praemissa innovari, et antiquas ac laudabiles praedictae ecclesiae consuetudines observari debere; ac ita per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, iudicari et definiiri debere; irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, auctoritate apostolica, tenore praesentium decernimus et declaramus.

§ 3. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae ecclesiae, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud sanctum Mareum sub annulo Piscatoris, die XXI augusti MDCIII, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 21 augusti 1603, pontif. an. XII.

Derogat contrariis.

CCCXXVII.

Confirmatio unionis Militiarum Ss. Mauritii et Lazari, innovatioque hospitalis in locis S. Lazari, cum aliquorum indultorum declaratione¹.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem, in supremo militantis Ecclesiae solio et apostolicae potestatis plenitudine, immensam Redemptoris nostri benignitate, constitutum, attente considerationis suae aciem in agri

Proemium.

¹ De Militia Sancti Lazari, vide in constitutione XLIII Pii V: *Sicuti*, tom. VII, pag. 516. Institutionem autem Militiae Sancti Mauritii a Duce Sabaudiae erectae, vide in constitut. VIII Gregorii XIII: *Christiani*, tom. VIII, pag. 46. Et utriusque Militiae unionem habes in eiusdem Gregorii, constitut. X *Pro commissa*, tom. VIII, pag. 21

dominici eius curae commissi circuitu vigiliis pastoris more revolvere; ac inter caetera quid pro militiarum et hospitalium quorumlibet, praesertim sub regularibus institutis, ac sua et Apostolicae Sedis protectione, ad eiusdem Redemptoris nostri gloriam, Ecclesiae praedictae exaltationem, fidei catholicae defensionem, illius hostium et aliorum infidelium iniurias propulsandas, simulque pietatis et charitatis opera exercenda institutorum, nec non personarum illis sub salutiferae Crucis signo adscriptarum, felici directione, profectibus et commoditatibus conferat, diligenter prospicere; ac praedecessorum suorum gesta ad id tendentia, ut firma et illibata persistant, nedum approbationis suae praesidio communire, sed eorum etiam aliqua, temporis successu ex apparentibus causis labefactata atque subrogata, pristino statui restituere, et alias in his providentiae suae partes favorabiliter interponere, prout militiarum et hospitalium huiusmodi qualitatibus, catholicorum quoque principum illis praefectorum insignibus erga Ecclesiam et Sedem praedictam meritis, ac rerum et temporum circumstantiis debite pensatis, conspicit in Domino salubriter expedire.

Pius IV militiam S. Lazari sub protectione Sedis Apostolicae recepit.

§ 1. Cum itaque alias (postquam felicis recordationis Pius papa Quartus praedecessor noster hospitalitatem pauperum leprosororum S. Lazari Hierosolymitani, praesens quidem temporibus florentem et illustrem, sed tunc iniuriam temporum non parum imminutam et quasi prolapsam, illiusque militiam, magnum magistrum, conventum, milites et personas, eorumque ecclesias, domos, hospitalia, praeceptorias, loca, membra, subditos, vassallos, colonos, animalia, praedia, res et bona quaecumque sub beati Petri, ac sua, atque Sedis protectione suscepit;

Et privilegia

§ 2. Omniaque et singula illis per di-

1 Haec parenth. clauditur in fine § 3 (R. T.).

versos Romanos Pontifices praedecessores suos concessa privilegia, exemptiones et a iurisdictione Ordinariorum, libertates, immunitates et a contributione et solutione decimarum et onerum, facultates, praerogativas, iurisdictiones, indulgentias, gratias et indulta spiritualia et temporalia benigne concessa et elargita, motu proprio, et ex certa eius scientia, ac de Apostolicae potestatis plenitudine confirmaverat, approbaverat et innovaverat;

§ 3. Ac novae etiam facultatis, pro singulis militibus ac presbyteris capellanis hospitalis et militiae huiusmodi tunc et pro tempore existentibus, unam vel plures pensiones annuas, usque ad summam quingentorum ducatorum auri de Camera novorum, super quibusvis fructibus, redditibus, proventus, iuribus, obventionibus, emolumentis, distributionibus etiam quotidianis et rebus ecclesiasticis, sibi aliis canonice reservatas seu reservandas, aut illarum loco fructus, redditus, proventus, iura, obventiones, emolumenta, distributiones et res huiusmodi illis assignata et assignanda, usque ad summam praedictam, quoad viverent, etsi ipsi milites matrimonium, iuxta hospitalis et militiae huiusmodi instituta et stabilimenta, contraxissent, retinendi et percipiendi, concessione ampliaverat¹;

Destitque facultatem militibus retinendi pensiones, etiam post initum matrimonium.

§ 4. Piae memoriae Pius Papa V, etiam praedecessor noster, quibusdam ex eis relictis ac eliminatis, ac alias² modo et forma tunc expressis et praescriptis, per quasdam suas litteras sub data Romae apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Domini-cae MDLXVI³, septimo kalendas februarii,

Nonnulla ex scriptis Pii V.

¹ Praedicta omnia continentur in Const. CX Pii IV *Inter assiduas*, quam vide in Bull. n. edit. tom. VII pag. 336 (R. T.).

² Nescio an legendum non foret *al alia* (R. T.).

³ Sic habent omnes edit. At corrigendum videtur MDLXVII, qui fuit secundus annus pontif. Pii V, si tamen hic innuitur Const. Pii V *Sicuti*,